ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)

ปริญญา

การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน — **สาขา**

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา — **ภาควิชา**

เรื่อง การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

The Use of Farm Land for Agricultural Tourism in Wang Nam Kheo District Nakhon Ratchasima Province

นามผู้วิจัย นายมนต์ชัย สมบูรณ์พงษ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์โสภิณ ทองปาน, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์เรืองไร โตกฤษณะ, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์วิพักตร์ จินตนา, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ _____ **เดือน** _____ **พ.ศ.** _____

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

The Use of Farm Land for Agricultural Tourism in Wang Nam Kheo District Nakhon Ratchasima Province

โดย

นายมนต์ชัย สมบูรณ์พงษ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)
พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มนต์ชัย สมบูรณ์พงษ์ 2553: การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศาสตราจารย์โสภิณ ทองปาน, Ph.D. 88 หน้า

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และระบบการเกษตรของเกษตรกรในตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมให้บริการการท่องเที่ยว 2) ทราบถึงเหตุผลและแรงจูงใจในการเข้าร่วมให้บริการการท่องเที่ยว รวมทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวในแปลง ชมผัก ผลไม้ และชีวิตความเป็นอยู่ และทราบผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชนและ 3) ทราบปัญหา อุปสรรคของการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยคนในพื้นที่ตำบลวังน้ำเขียว ตำบลไทยสามัคคี และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรในอำเภอวังน้ำเขียวที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 57 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 49.46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้านเฉลี่ย 24 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน แรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 3 คน สมาชิกในครัวเรือนให้บริการที่พัก (โฮมสเตย์) แก่นักท่องเที่ยว รายได้หลักของครอบครัวมาจากการรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ย 173,912.25 บาท มีพื้นที่ทำกิน เฉลี่ย 16.95 ไร่ พื้นที่บ้านเฉลี่ย 2.66 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินทำกินเป็นของตนเอง พืชที่ปลูกเป็นประจำได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลังไม้ผลไม้ยืนต้น พืชผักธรรมดา ผักปลอดสารพิษ ไม้ดอกไม้ประดับ และเลี้ยงเป็ดไก่

เกษตรกร เริ่มให้บริการครั้งแรกระหว่าง ปี 2546 – 2550 บุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจในการให้บริการคือเพื่อนบ้าน กิจกรรมที่ให้บริการคือ สวนองุ่น เปิดให้บริการในช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม เปิดให้บริการท่องเที่ยวเพราะมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นที่ระลึก เหตุผลที่นักท่องเที่ยวสนใจในการบริการว่า เป็นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ รวมทั้งอำเภอวังน้ำเขียว ระยะทางจากตัวอำเภอถึงกิจกรรมท่องเที่ยวเฉลี่ย 11.12 กิโลเมตร ลักษณะของถนนหรือทางเข้าสวน/ไร่มีลักษณะเป็นถนนลาดยาง มีความสะดวกจากการเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยวที่มาพักคือ ที่นอน อุปกรณ์เครื่องครัว ค่าบริการต่อคนเฉลี่ย 136.84 บาท ค่าบริการต่อวันเฉลี่ย 229.83 บาท ค่าบริการอาหารเฉลี่ย 47.02 บาทต่อมื้อ ช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวพักคือมกราคม – กุมภาพันธ์ สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการบริการห้องพักคือ ประทับใจในการให้บริการ ประสบปัญหานายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างรีสอร์ทรองลงมา บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ และให้ข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการตลอดทั้งปี รองลงมา อยากให้หน่วยงานรัฐบาลเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้สมาชิกโฮมสเตย์เพิ่มมากขึ้น

_____ _____ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Monchai Somboonpong 2010: The Use of Farm Land for Agricultural Tourism in Wang Nam Kheo District Nakhon Ratchasima Province. Master of Science (Sustainable Land Use and Natural Resources Management), Major Field: Sustainable Land Use and Natural Resources Management, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Professor Sophin Tongparn, Ph.D. 88 pages.

This research aims to 1) study socio - economic status and agricultural system of agriculturalists in Wang Nam Kheo Sub - district and Thai Samakkhi Sub - district, Wang Nam Kheo District, Nakhon Ratchasima Province who provided tourism services, 2) to know reasons and motivations of providing tourism service of agriculturalists including these from associated agencies, field visiting of tourists and impacts toward agriculturalists' family and community and 3) know problems, constraints and opinion about Ago-tourism from people who live in Wang Nam Kheo Sub - district and Thai Samakkhi Sub – district. The population is members of 57 households who live in Wang Nam Kheo, participating in Agro-tourism activities, selected by purposive sampling technique. Data were collected through questionnaires, evaluated by using computer program. Analytical statistics included the percentages, the arithmetic mean and the standard deviation. The result could be summarized as follow;

Most of agriculturalists aged average 49.46 years old, completed primary education, lived in town for average duration of 24 years, had average 4 family members and average 3 household labors. Family's major income was from working as employee about 173,912.25 baht a year. They owned average 16.96 rai of agricultural land while owned average 2.66 rai of house area. They usually cultivated corns, cassavas, fruits, vegetables, organic vegetables, flowers and poultry. The ago-tourism was begun between the years 2003-2007. Neighbor, was their motivation to provide agro-tourism service. While vinery tour was opened to visit during November – January, they also provided many kinds of souvenirs for sale. The reason that attracted tourists was this area could be a passage way to other tourism spots, distance from city to provided tourism spot was average 11.12 kilometers, a good condition of asphalt road and entrance which made farm easier to access. The provided facilities for home stay were mattress and kitchen utensils with 136.84 baht per person for average service charge or 229.83 baht per day while average food expense was 47.02 baht per meal. The high season duration for agro-tourisms was from January to February. Tourists was highly pleased with services from staffs. Their problems were many capitalists buying land for resort construction and water shortage. The sample suggested that there should be agro-tourism promotion to draw tourists all the year and government agencies should support more home stay.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงขึ้นมาได้ด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์โสภิณ ทองปาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์เรืองไร โตกกฤษณะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และรองศาสตราจารย์รังสฤษดิ์ กาวีต๊ะ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ทั้งในแง่ของสาระ แนวคิด และระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณามา ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และกำลังใจแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณ ดร.พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยในการสอบขั้นสุดท้ายของผู้วิจัย อีกทั้งได้กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำ เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ให้มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามทำให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา และขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา พี่สาว พี่ชายที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดเวลาระหว่างการศึกษาจนประสบความสำเร็จ

คุณประโยชน์อันใดที่จะได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้สั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิชาการทุกแขนงเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

มนต์ชัย สมบูรณ์พงษ์

ตุลาคม 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

สารบัญภาพ (5)

บทที่ 1 บทนำ 1

ความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6

ขอบเขตของการวิจัย 7

นิยามศัพท์ 7

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 9

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 9

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการจัดการทรัพยากรของชุมชน 13

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว 15

ผลงานวิจัยที่ข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 18

บทที่ 3 วิธีการวิจัย 20

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย 20

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 21

วิธีการวิจัย 22

การเก็บรวบรวมข้อมูล 22

การวิเคราะห์ข้อมูล 23

บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์ 25

ผลการวิจัย 25

ข้อวิจารณ์ 66

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 70
สรุปผลการวิจัย 70
ข้อเสนอแนะ 73

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 76

ภาคผนวก 80

ประวัติการศึกษาและการทำงาน 88

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนครัวเรือนที่ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ เดือน กรกฎาคม 2551	21
2	ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว	30
3	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามบริการที่ให้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเมื่อเริ่มให้บริการ	39
4	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามพื้นที่และพืชที่ปลูกซึ่งนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม	41
5	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี 2553	44
6	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	47
7	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการลงทุนในการปรับปรุงที่พัก	50
8	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหานักท่องเที่ยว	52
9	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามอัตราการให้บริการบ้านพัก	53
10	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามช่วงเดือนที่พักและการพักซ้ำ	54
11	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจการบริการห้องพัก	55

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการปรับปรุงบ้านพักให้ท่องเที่ยวค้างแรม และด้านที่ต้องการปรับปรุง	56
13	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการปรับปรุงบ้านพักให้ท่องเที่ยวค้างแรม และด้านที่ต้องการปรับปรุง	57
14	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมบริการท่องเที่ยว	58
15	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรให้ผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยว	59
16	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว	62
17	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามปัญหาอุปสรรคในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	64
18	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	66

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แหล่งน้ำในอำเภอวังน้ำเขียว	2
2	แปลงปลูกเบญจมาศของเกษตรกร	3
3	ถนนเข้าสู่กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว	4
4	แผนที่อำเภอวังน้ำเขียว	5
5	ผู้วิจัยและเกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเกษตร	20
6	สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร	22
7	สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร	23
8	สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร	24
9	ป้ายการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ของหมู่บ้านที่ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร	26
10	แปลงปลูกผักกาดขาวปลีของเกษตรกร	26
11	แปลงปลูกกะหล่ำปลีสีม่วง	27
12	แปลงปลูกเบญจมาศเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว	28
13	สภาพบ้านพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว	28

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
14	บ้านพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว	29
15	แปลงปลูกเบญจมาศที่ให้บริการนักท่องเที่ยว	35
16	ศูนย์ประสานงานโฮมสเตย์ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว	36
17	ห้องพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว	37
18	ห้องพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว	37
19	แปลงปลูกเบญจมาศที่ให้บริการเที่ยวชมแก่นักท่องเที่ยว	38
20	ไม้ดอกไม้ประดับจำหน่ายเป็นของฝาก	39
21	แผนที่บอกจุดท่องเที่ยวภายในฟาร์ม/สวนของเกษตรกร	41
22	สถานที่จำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรแก่นักท่องเที่ยว	42
23	ผลไม้/ผักสดที่จำหน่ายให้นักท่องเที่ยว	43
24	แปลงเบญจมาศและไร่องุ่นที่ให้บริการนักท่องเที่ยว	45
25	สภาพถนนและทางเข้าฟาร์มของเกษตรกร	46
26	กิจกรรมสันทนาการที่เกษตรกรผู้ให้บริการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียว	47

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
27	ห้องพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว	49
28	เห็ดชนิดต่าง ๆ ที่จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว	55
29	แหล่งบริการโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยว	60
30	ป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว	61

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตขึ้นเป็นลำดับ สังเกตได้จากสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งสูงถึง 285,272 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2537 ที่เป็น 126,127 ล้านบาท ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยได้ขยายตัวสูงขึ้น และมีรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับการส่งออกประเภทอื่นๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543) ผลจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวมิใช่จำกัดอยู่เฉพาะเพียงด้านบวกเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบทางด้านลบทางด้านสังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นด้วย อาทิเช่น แม้ว่าจะเกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ไปสู่ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร คมนาคมและขนส่ง แต่มีปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ค่าครองชีพสูง ปัญหามลพิษ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวรวมไปถึงบริเวณใกล้เคียง เนื่องจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วก็ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543)

ในปัจจุบัน ทั้งในส่วนของหน่วยงานราชการและชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน และเพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ได้ตลอดไป โดยมุ่งเน้นกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และการกระจายรายได้สู่ชุมชน ในที่สุดได้เกิดแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมโฮมสเตย์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวชนิดหนึ่งที่มุ่งสร้างผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพการเกษตรและที่สอดคล้องกับการร่วมกันดูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้มีความยั่นยืนสู่ลูกหลาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่รัฐบาลร่วมกับธุรกิจการท่องเที่ยวให้ความสนใจ ซึ่งเห็นได้จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่นำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นของที่ระลึกหรือของฝากให้แก่นักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 5 ตำบล 81 หมู่บ้าน (อำเภอวังน้ำเขียว, 2545) ได้แก่

1. ตำบลวังน้ำเขียว ตั้งอยู่ตอนกลางของอำเภอวังน้ำเขียว มีเนื้อที่ประมาณ 206 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครองครอบคลุม 19 หมู่บ้าน

ภาพที่ 1 แหล่งน้ำในอำเภอวังน้ำเขียว

2. ตำบลอุดมทรัพย์ เป็นตำบลที่แยกมาจากตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 ตั้งอยู่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอวังน้ำเขียว มีเนื้อที่ประมาณ 257 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครองครอบคลุม 16 หมู่บ้าน

3. ตำบลไทยสามัคคี เป็นตำบลที่แยกมาจากตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว มีเนื้อที่ประมาณ 205 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครองครอบคลุม 11 หมู่บ้าน

4. ตำบลวังหมี เป็นตำบลที่แยกมาจากตำบลตะขบ อำเภอปักธงชัย เมื่อ พ.ศ. 2497 ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้เปลี่ยนเขตการปกครองให้ตำบลวังหมีขึ้นตรงต่ออำเภอวังน้ำเขียว เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ตำบลวังหมี ตั้งอยู่ด้านตะวันตกของอำเภอวังน้ำเขียว มีเนื้อที่ประมาณ 202 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครองครอบคลุม 21 หมู่บ้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ตำบลระเริง อยู่ด้านเหนือของอำเภอวังน้ำเขียว มีเนื้อที่ประมาณ 99 ตารางกิโลเมตร เขตปกครองครอบคลุม 14 หมู่บ้าน ประกาศเป็นตำบลเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2539

ภาพที่ 2 แปลงปลูกเบญจมาศของเกษตรกร

อำเภอวังน้ำเขียวมีเนื้อที่ประมาณ 1,129.99 ตารางกิโลเมตร หรือ 706,243 ไร่ มีความเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่สูง มีสภาพอากาศเย็นเกือบตลอดทั้งปี มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า และเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของธรรมชาติ และประชาชนในท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มกันเพื่อดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่สร้างชื่อเสียงให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยเฉพาะการปลูกพืชไร้สารพิษ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอมิใช่มีเพียงทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม ซึ่งจำแนกได้ 2 ประเภท คือ 1) สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าภูเขาหลวง และ 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมได้แก่ แหล่งปลูกพืชผัก แหล่งปลูกดอกเบญจมาศ แหล่งปลูกสมุนไพร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เคยมาเที่ยวจะกล่าวถึงวังน้ำเขียวว่าเป็น "สวิตเซอร์แลนด์แดนอีสาน" (อำเภอวังน้ำเขียว, 2550)

วังน้ำเขียว ได้รับการกล่าวว่าเป็นสถานที่ที่มีโอโซนสูงเป็นอันดับ 7 ของโลก (อำเภอวังน้ำเขียว, 2545) แต่สิ่งที่พอจะพิสูจน์ได้ก็คือ ที่สถานีวิจัยสะแกราช แหล่งสงวนชีวะมณฑล ซึ่งเป็นสถานที่ใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อำเภอวังน้ำเขียว ได้พบเฟิร์นชนิดหนึ่งซึ่งจะขึ้นเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่มีโอโซนในระดับสูงเท่านั้น จึงเป็นที่มาของคำกล่าวอ้างที่มีผู้กล่าวถึงอากาศที่บริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว ฤดูหนาวของวังน้ำเขียว เริ่มต้นประมาณเดือน

ภาพที่ 3 ถนนเข้าสู่กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว

พฤศจิกายน – มกราคม อุณหภูมิอยู่ในช่วง 9 – 18 องศาเซนติเกรด หน้าฝนมีฝนตกชุก เมื่อหลังฝนตกแล้ว ส่วนใหญ่จะมีหมอกพัดมาเป็นสายอย่างชัดเจน ส่วนหน้าร้อนก็เหมือนกับสถานที่อื่น ๆ คือร้อนบ้าง แต่ด้วยความที่มีต้นไม้ และแหล่งน้ำค่อนข้างมาก ทำให้เวลาที่รู้สึกว่าร้อนในแต่ละวันจะสั้นลง เพราะกว่าจะเริ่มรู้สึกร้อนก็ประมาณ 10.00 น. ประมาณ 14.00 – 15.00 น. ก็เริ่มหายร้อน ด้วยอากาศแบบนี้ ทำให้วังน้ำเขียว เป็นที่ที่สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดู มีกิจกรรมให้ทำมากมาย รวมถึงได้สัมผัสบรรยากาศที่มีเอกลักษณ์ที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละฤดู ฤดูท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวจะเริ่มประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน – มีนาคม ของทุกปี

อำเภอวังน้ำเขียวยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกมาก โอกาสที่จะพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังมี ซึ่งทำได้น่าจะเป็นกิจกรรมที่เสริมรายได้ให้ชุมชนได้ ในปี พ.ศ. 2552 การท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว กระจุกตัวอยู่ในสองตำบลคือ ตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี ครอบคลุมบางส่วนของ 4 หมู่บ้านในตำบลวังน้ำเขียว และแค่ 6 หมู่บ้านของตำบลไทยสามัคคี เท่านั้น คือมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุดที่นักท่องเที่ยวโดยผู้ให้บริการท่องเที่ยวอยู่เฉพาะ 4 จุดเท่านั้น ซึ่งน่าจะมีจุดอื่นที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ มีระบบการปลูกพืชที่หลากหลาย และสภาพภูมิประเทศที่อำนวย ทิวทัศน์สองข้างทางสวยงาม เช่น บางจุดในตำบลวังน้ำเขียวและตำบลไทยสามัคคี รวมทั้งเฉพาะจุดในตำบลวังหมี อุดมทรัพย์ ตำบลระเริง ดูรายละเอียดในแผนที่ (อำเภอวังน้ำเขียว, 2550)

ภาพที่ 4 แผนที่อำเภอวังน้ำเขียว
ที่มา: อำเภอวังน้ำเขียว, 2550

แม้ว่าจะมีเพียงสองตำบล และครัวเรือนที่ให้บริการการท่องเที่ยวยังมีน้อยคือ 8 ครอบครัวจากสี่หมู่บ้านในตำบลวังน้ำเขียว และ 49 ครอบครัวจาก 6 หมู่บ้านของตำบลไทยสามัคคีซึ่งการเข้าร่วมมาให้บริการในที่นี้หมายถึงเปิดให้บริการนำชมแหล่งผลิตไม้ตัดดอกใหญ่ที่สุดในภาคอีสานที่บ้านไทยสามัคคี ตำบลไทยสามัคคี แหล่งผลิตผักปลอดสารพิษที่บ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลไทยสามัคคี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเพาะเห็ดหอมครบวงจร และการปลูกไม้ผลปลอดสารพิษที่บ้านสุขไพบูลย์ ตำบลไทยสามัคคี นอกจากนี้ ยังมีการจำหน่ายผลผลิตสด และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ให้บริการพักแรมค้างคืน ขายของชำร่วย ขายของป่า และการให้บริการอื่น ๆ รวมทั้งการเอาของไปขาย ณ จุดจอดรถ แก่นักท่องเที่ยว

จากเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ทำอย่างไรจึงจะให้ชุมชนแต่ละหมู่บ้านที่มีศักยภาพให้บริการท่องเที่ยว จะทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น น่าจะเป็นทางหนึ่งที่จะดึงดูดให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพราะมีบริการหลากหลายทั้งชมแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ มีบริการพักแรมกับครอบครัวชาวบ้าน เรียนรู้การประกอบอาชีพ ย่อมเปิดโอกาสให้ธุรกิจการท่องเที่ยวขยายตัว น่าจะนำมาซึ่งรายได้ไม่ว่าจะจากการให้บริการพักค้างคืน เป็นตลาดรองรับสินค้าเกษตร ของที่ระลึกและของฝากสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้จับจ่ายใช้สอย ให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนได้ขยายตัว โดยศึกษาถึงการริเริ่มของการท่องเที่ยวในสองตำบล คือ ตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคีว่าริเริ่มจากหมู่บ้านใด เมื่อริเริ่มแล้วขยายตัวอย่างไร รวมทั้งการเยี่ยมชมพื้นที่แปลงที่ปลูกพืชผักปลอดสารพิษ ปลูกดอกไม้ และทำความเข้าใจกับการทำการเกษตรและชีวิตของเกษตรกร รวมทั้งสอบถามถึงผลตอบแทนที่ได้รับ จากการร่วมมือให้บริการท่องเที่ยวตั้งแต่รายได้จากการพักแรม จากการขายอาหารและเครื่องดื่ม จากการขายของฝากและที่ระลึก การที่นักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมก็ถือว่าเป็นการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และพืชผักที่ปลูก ส่วนเกษตรกรได้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และระบบการเกษตรของเกษตรกรในตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมให้บริการการท่องเที่ยว

2. เพื่อทราบถึงเหตุผลและแรงจูงใจในการเข้าร่วมให้บริการการท่องเที่ยว รวมทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวในแปลง ชมผัก ผลไม้ และชีวิตความเป็นอยู่ และทราบผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน

3. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรคของการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยคนในพื้นที่ตำบลวังน้ำเขียว ตำบลไทยสามัคคี และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยที่ได้รับเป็นแนวทางให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ โดยอาจนำไปประยุกต์ใช้ในพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือการจูงใจให้เกษตรกร หรือประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมโครงการในการนำพื้นที่ที่มีศักยภาพของตนเองพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและสมาชิกในชุมชนในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยคนในพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ในตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคีในเรื่อง สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและระบบการเกษตรของเกษตรกร เหตุผล และแรงจูงใจในการเข้าร่วมบริการท่องเที่ยว ผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน ปัญหา อุปสรรคของการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนหัวหน้าครัวเรือนในช่วงเดือนสิงหาคม 2552

นิยามศัพท์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เพื่อประกอบการวิจัย ดังนี้

ชุมชน หมายถึง ชุมชนในตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

เกษตรกร หมายถึง ประชาชนท้องถิ่นที่มีอาชีพเกษตรกรรมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวในพื้นที่เกษตรกรรม รวมถึงพื้นที่ที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การทำสวนผลไม้ การทำสวนเกษตรครบวงจร การแปรรูปผลผลิตทาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเกษตร ซึ่งมีการจัดการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมจากการทำเกษตรกรรม โดยมีการจัดพื้นที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับการให้ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพและวัฒนธรรมในชุมชน ทั้งนี้ในการจัดการต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงวัฒนธรรมที่ดีในชุมชนท้องถิ่น

ศักยภาพของพื้นที่ หมายถึง ลักษณะของพื้นที่ที่เป็นชุมชนในตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ชนิดพืชที่ปลูก ระยะห่างจากเส้นทางคมนาคมหลัก โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

ปัจจัยสนับสนุนภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้แก่ ข้อมูลข่าวสารการอบรม/ให้ความรู้แก่เกษตรกร การสนับสนุนงบประมาณ ในการให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการสนับสนุนโครงการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สภาพทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกร หมายถึง ขนาดของครอบครัว รายได้หลัก รายได้เสริม อาชีพหลัก อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง กรรมสิทธิ์ที่ดิน เวลาว่างจากการประกอบอาชีพ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเข้าร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงเกษตรของประชากรในพื้นที่ ตั้งแต่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตร การขายของที่ระลึก จนถึงให้บริการโฮมสเตย์ในพื้นที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาเรื่อง การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการจัดการทรัพยากรของชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
4. ผลงานวิจัยที่ข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สุรเชษฎ์ เชษฐมาส (2541) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวออกไปสู่พื้นที่ที่เป็นแหล่งพืชไร่ พืชสวน ชาวเกษตรกรจะเป็นผู้นำหรืออาจจะมีมัคคุเทศก์นำ แต่ว่ามีการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกร รวมทั้งดำเนินงานในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และบางครั้งนักท่องเที่ยวเองเข้าไปร่วมช่วยเหลือเกษตรกร ต่อมามีผู้ขยายความให้ชัดเจนขึ้นซึ่งประกอบด้วย 1) กิจกรรมนี้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว 2) จัดให้บริการเพื่อตอบสนอง และ 3) นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ และการเพลิดเพลินพร้อมด้วยค่าบริการ ซึ่งต่อมาได้ให้ตัวอย่างกิจกรรมรวมทั้งกิจกรรมทางการเกษตรและรวมเอาสภาพแวดล้อมทางการเกษตร และมีกลไกการกระจายรายได้ไปยังเกษตรกรรวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และยังได้รวมเอาแหล่งเกษตรทั้งที่มีการผลิตน้อยราย ผลิตกันทั้งหมู่บ้าน หรือผลิตพันธุ์ในพื้นที่กว้างเรียกว่า ย่านเกษตร (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543ก) ต่อมาก็มีผู้ให้ความหมายกว้างขึ้นอีกโดยให้รวมเทศกาล ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการขาย เช่น เทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ เทศกาลลิ้นจี่ (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2545)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับทางด้านบริการที่กล่าวถึงข้างต้นยังได้เน้นว่าต้องสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและพอใจหลังจากได้รับบริการแล้ว และยังได้รวมถึงความน่าเชื่อถือ การตอบสนองที่ผู้ให้บริการต้องการ ผู้ให้บริการต้องสามารถสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้ต้องการบริการสนใจ และในการให้ บริการต้องให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกทั้งสถานที่ เวลาที่ใช้ การต้อนรับ และการอธิบายที่ชัดเจน (รัชยา กุลวานิชไชยนันท์, 2535 และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2539)

สำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากจะเน้นการให้บริการที่นักท่องเที่ยวต้องการยังต้องยึดหลักการจัดการที่ยั่งยืนเพื่อป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยจะต้องจัดผู้นำชม การจัดการเรื่องขยะ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของสถานที่ ควรจะต้องให้ความสำคัญกับความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยทั้งบริเวณและที่พัก (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2545)

2. รูปแบบการท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยกิจกรรมทางการเกษตรด้วยการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ดังที่รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545) ได้จำแนกรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1) การทำนา 2) การทำสวนไม้ตัดดอก 3) การทำสวนผลไม้ รวมถึง การทำ วนเกษตร 4) การทำสวนครัวสวนผัก 5) การทำสวนสมุนไพร 6) การทำฟาร์มปศุสัตว์ และ 7) งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และในการจัดระบบการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543 ก) ได้จัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งผลิตหรือพื้นที่เฉพาะทางการเกษตร 2) โครงการศึกษาและสถานีวิจัยของรัฐ 3) งานเทศกาลการเกษตร คือ การจัดการให้มีการแสดงทางการเกษตรตามฤดูกาล และ 4) ตลาดสินค้าเกษตร นอกจากนี้ ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2544ก) ได้จำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวเกษตรออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชน หรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร 2) แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเฉพาะรายบุคคลหรือรายกิจกรรม เป็นจุดท่องเที่ยว และ 3) แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเทศกาล หรือปรากฏการณ์

ทั้งนี้ ได้แบ่งกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนออกเป็น 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) การแสดงสินค้าหรือสาธิต 2) การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น 3) การให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน 4) การอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน 5) การจำหน่ายสินค้า และผลิตภัณฑ์เกษตร และ 6) การให้แนวทางด้านธุรกิจ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ

3.1 ความหมายของการบริการ

การบริการ (service) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในวงธุรกิจ ถือว่าเป็นกลยุทธ์การตลาดสร้างความเป็นเลิศ และถือเป็นอาวุธที่สามารถเอาชนะคู่แข่งในธุรกิจต่าง ๆ เพราะปัจจุบันลูกค้าหรือผู้รับบริการหลายคน ยินดีที่จะซื้อความพอใจ ความภูมิใจจากการได้รับการบริการทุกครั้ง ได้มีนักวิชาการด้านการตลาดหลายท่านได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการบริการที่มุ่งผลกำไรทางธุรกิจบริการ ดังเช่น สุนันท์ บุญวโรดม (2543) ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง กิจกรรมหนึ่งหรือชุดของกิจกรรมหลายอย่างที่เกิดขึ้น จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรืออุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและให้ หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการใด ๆ ที่กลุ่มบุคคลหนึ่งสามารถนำเสนอให้อีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถจับต้องได้และไม่ได้ส่งผลของความเป็นเจ้าของสิ่งใด ทั้งนี้อาจรวมหรือไม่รวมอยู่กับสินค้าที่มีตัวตนได้ และเป็นกิจกรรมหนึ่งหรือกิจกรรมหลายอย่างที่มีลักษณะไม่มาก จับต้องไม่ได้ซึ่งโดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องทุกกรณีที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับพนักงานบริการหรือลูกค้ากับบริษัทผลิตสินค้า และหรือลูกค้ากับระบบของการให้บริการที่ได้จัดไว้เพื่อช่วยผ่อนคลายปัญหาของลูกค้า ซึ่งขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้นถึงในความหมายที่ว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการให้เกิดความพึงพอใจ ด้านลักษณะเฉพาะตัวของมันเองที่จับต้องไม่ได้ และไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับการขายสินค้าหรือบริการใด การให้บริการอาจจะเกี่ยวข้องกับการใช้หรือไม่ใช้สินค้าที่มีตัวตนแต่ไม่ได้แสดงความเป็นเจ้าของสินค้านั้น

3.2 คุณภาพของการบริการ

คุณภาพของการบริการ เป็นผลรวมของการนำคุณสมบัติต่าง ๆ มาประสานรวมกันเข้าเพื่อให้งานเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดตามแนวคิดของวีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2539) สรุปถึงคุณภาพในการบริการดังนี้ คุณภาพของการบริการต้องมี 1) ความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า 2) ระดับของความสามารถของการบริการในการบำบัดความต้องการของลูกค้า และ 3) ระดับความพึงพอใจของลูกค้าหลังจากการได้รับการบริการแล้ว ส่วนรัชยา กุลวานิชไชยนันท์ (2535) ได้กล่าวว่า การ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บริการที่ประสบความสำเร็จและคุณภาพของการบริการจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญต่าง ๆ เหล่านี้คือ 1) ความเชื่อถือได้ 2) การตอบสนอง 3) ความสามารถ 4) การเข้าถึงบริการ 5) ความสุภาพอ่อนโยน 6) การสื่อสาร 7) ความซื่อสัตย์ 8) ความมั่นคง 9) ความเข้าใจ และ 10) การสร้างสิ่งที่จับต้องได้

จากคุณลักษณะและคุณภาพของการบริการที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การบริการ เป็นงานที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถจับต้องได้ แต่วัดผลลัพธ์ได้เป็นความพึงพอใจความรู้สึกคุ้มค่าที่ได้มาใช้บริการ ซึ่งเป็นงานที่ต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการ ดังนั้นผู้ให้บริการจึงต้องพร้อมรองรับตามความต้องการนั้น ๆ ทั้งในด้านความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความเต็มใจที่จะทำงาน เพื่อตอบสนองตามความต้องการนั้น ๆ

3.3 หลักการให้บริการ

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2543) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการที่ดี คือ บริการ (service) ซึ่งมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1) S (Smiling & Sympathy) ยิ้มแย้มและเอาใจเขาใส่ใจเรา เห็นอกเห็นใจต่อความลำบากยุ่งยากของลูกค้า 2) E (Early Response) ตอบสนองต่อความประสงค์จากลูกค้าอย่างรวดเร็วทันใจ โดยมิทันได้เอ่ยปากเรียกหา 3) R (Respectful) แสดงออกถึงความนับถือให้เกียรติลูกค้า 4) V (Voluntariness manner) ลักษณะการให้บริการเป็นแบบสมัครใจและเต็มใจทำมิใช่ทำแบบเสียมิได้ 5) I (Image Enhancing) แสดงออกถึงการรักษาภาพพจน์ของผู้ให้บริการและเสริมภาพพจน์ขององค์กร 6) C (Courtesy) กิริยาอาการอ่อนโยนสุภาพและมีมารยาทดี อ่อนน้อมถ่อมตน และ 7) E (Enthusiasm) มีความกระฉับกระเฉงและกระตือรือร้นในการบริการ จะให้บริการมากกว่าที่คาดหวังเสมอ และสมิต สัชฌุกร (2546) ได้กล่าวไว้ว่า การให้บริการเป็นการปฏิบัติให้บุคคลอื่นได้ใช้ประโยชน์ จะต้องมีหลักยึดถือปฏิบัติไม่ควรทำตามใจของผู้ให้บริการแต่เพียงอย่างเดียว การให้บริการควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ 1) สอดคล้องตรงตามความต้องการของลูกค้า 2) ผู้รับบริการเกิดความพอใจ 3) ถูกต้องสมบูรณ์ 4) เหมาะสมแก่สถานการณ์ 5) ไม่เกิดผลเสียหายกับบุคคลอื่น ๆ ส่วนวิฑูรย์ สิมะโชคดี (2540) กล่าวว่า การทำธุรกิจบริการนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการที่จะให้ลูกค้าได้รับบริการอย่างมีคุณภาพ จะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ความจริงใจ (sincerity) และการรู้จักยิ้มแย้มแจ่มใสในการให้บริการลูกค้า 2) ความกระตือรือร้น (enthusiasm) 3) ความพร้อม (readiness) และความรวดเร็ว (rapidness) 4) ความมีคุณค่า (values) 5) ความสนใ (interesting) และความประทับใจ (impressive) 6) ความสะอาด (cleanliness) ความถูกต้อง (correctiveness) และ7) ความอดทนอดกลั้น (endurance) และการรู้จักควบคุมอารมณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.1 หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือสวนเกษตร สวนผลไม้ ฯลฯ นับเป็นสถานที่ที่มีความเปราะบาง หากได้รับความกระทบกระเทือน หรือผลกระทบจากการขาดความระมัดระวังแล้ว ย่อมทำให้เกิดความเสียหาย ต้นไม้ตายจากการติดเชื้อ หรือสัตว์เล็ก ๆ อาจติดเชื้อเกิดโรคระบาดและตายลงได้ นอกจากนี้การที่นักท่องเที่ยวไม่รู้วิธีการเที่ยวสวนที่ดี เข้าไปเด็ด หักเอาผลไม้จากต้นแล้วทิ้ง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตรวมทั้งระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตได้ ส่งผลต่อรายได้ทางการเกษตรลดลงจากการที่ผลผลิตขาดคุณภาพ และปริมาณลดลงจากการจัดการท่องเที่ยว

ดังนั้น ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงต้องคำนึงถึงหลักการในการจัดการที่ยั่งยืนด้วย เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีนั้นจะต้องคำนึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นั่นคือ เจ้าของสวน ผู้จัดนำเที่ยวรวมถึง มัคคุเทศก์ และนักท่องเที่ยว โดยบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม มีหลักการในการบริหารจัดการ

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการจัดการทรัพยากรของชุมชน

1. ความหมายของชุมชน

การให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องให้ความสำคัญกับชุมชน ซึ่งหมายถึงการรวมตัวของกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์รวมกันอาจจะตามพื้นที่หรือไม่ใช่พื้นที่ก็ได้ หรืออาจจะหมายถึงสังคมขนาดเล็ก ที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีความใกล้ชิดติดต่อกันอย่างไม่เป็นทางการ และส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร (ประเวศ วะสี, 2535 และชยันต์ วรรธนะภูติ, 2537) หรืออีกความหมายหนึ่งหมายถึง องค์กรชุมชนหรือองค์กรชาวบ้านซึ่งมีผู้นำทั้งผู้นำทางการ หรือผู้นำทางความคิด มีสมาชิกร่วมมือกันทำกิจกรรมและมีส่วนร่วม หรือรวมไปถึงชาวบ้านทั้งในที่อาศัยอยู่แต่ไม่เข้าร่วมในกิจกรรมก็ได้ รวมทั้งมีการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องของโครงสร้างขององค์กรชุมชนซึ่งจะกำหนดไว้ชัดเจนหรือเป็นที่รับรู้กันระหว่างชุมชนก็ได้ อาจจะมีสถานที่หรือสำนักงานหรือไม่มีก็ได้ (สัมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ, 2540)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในการจัดการทรัพยากรของชุมชนนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของระบบนิเวศทางธรรมชาติของชุมชนซึ่งมีความหลากหลาย ในการดำเนินงานชุมชนต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง แม้ว่าในระยะแรกอาจจะมีผู้นำเป็นผู้ชี้นำและตัดสินใจ แต่ควรจะพยายามให้สมาชิกเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ มีการสื่อสารระหว่างสมาชิกในชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี่ต้องพยายามกระตุ้นและให้สมาชิกได้มีบทบาทได้เรียนรู้ และมองเห็นประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ และรู้บทบาทของตัวเอง (สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, 2540)

2. ความหมายและองค์ประกอบของชุมชนองค์กร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้อธิบายความหมายขององค์กรชุมชน หรือองค์กรชาวบ้าน หรือองค์กรประชาชน หมายถึง กลุ่มคนในชุมชนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวนเกษตร กลุ่มป่าชุมชน องค์กรชุมชนสามารถแบ่งเป็นหลายประเภทตามขอบเขตในการจัดตั้ง เช่น ขอบเขตของปัญหา ขอบเขตของพื้นที่ ขอบเขตด้านวัตถุประสงค์ รูปแบบการรวมตัวขององค์กรมีทั้งแบบไม่เป็นทางการจนถึงแบบเป็นทางการ สำหรับประเทศไทยมีองค์กรชุมชนหลากหลายประเภท ได้แก่ องค์กรที่แก้ไขปัญหาหนึ่ง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะองค์กรที่แก้ไขปัญหาหลากหลายในชุมชนเครือข่ายการแก้ไขปัญหาใด ปัญหาหนึ่ง ซึ่งสมาชิกมักมาจากหลายชุมชน ตำบล อำเภอ องค์กรชุมชนเพื่อต่อรองด้านเศรษฐกิจ องค์กรชุมชนเพื่อต่อรองด้านสังคม การเมือง เป็นต้น

3. แนวทางในการจัดการทรัพยากรของชุมชน

อาทิตย์ ครหา (2542) กล่าวถึง หลักการจัดการทรัพยากรของชุมชน ประกอบด้วย 1) เป้าหมายหลักคือ ประชากรภายในชุมชน จะเป็นผู้ที่ทราบรายละเอียดของระบบทรัพยากร ปัญหาและศักยภาพได้ดีที่สุด แต่การที่จะมีระบบการจัดการที่นำไปสู่ความยั่งยืนของระบบนิเวศของชุมชนในภาพรวมต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของระบบสังคมในชุมชนนั้น ๆ ความยั่งยืนของวัฒนธรรม และความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ 2) องค์ประกอบหลักการจัดการทรัพยากรของชุมชน จะต้องมีเงื่อนไข ดังนี้ การพัฒนาหรือการบริหารจัดการต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ระบบการเปลี่ยนแปลงของชุมชนจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างของชุมชนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ และคำนึงถึงอนุชนรุ่นหลังที่จะต้องรับภาระกับระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการและการกระทำที่มีอยู่ภายในขอบเขตจำกัดของระบบนิเวศทางธรรมชาติของชุมชน ต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างความสมดุลให้ระบบนิเวศ และใช้เทคโนโลยีต้องเหมาะสมกับการผลิตของชุมชน มีการปรับปรุง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการครองชีพ รูปแบบการบริโภคของชุมชนให้อยู่ในรูปของการประหยัดและรู้คุณค่า และ 3) กลยุทธ์ในการดำเนินงานโดยชุมชนต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง ซึ่งกระทำได้โดยการให้ความสำคัญต่อสภาพพื้นที่ของท้องถิ่น การทำความเข้าใจระบบการใช้ทรัพยากร และใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ตลอดจนทั้งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยมองให้ครอบคลุมทุกระดับตั้งแต่ระดับ ปัจเจกชน กลุ่มองค์กรและชุมชน เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

ชุมชนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ทั้งเริ่มด้วยการพบปะพูดคุย ให้คำแนะนำด้วยสถานที่และการเดินทาง การประกอบอาชีพรวมไปถึงการขายสินค้า ของที่ระลึกรวมถึงการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวตั้งแต่นำชมกิจกรรมจนถึงให้บริการบ้านพัก ซึ่งต้องรวมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม จารีตประเพณีในพื้นที่ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

การมีส่วนร่วมชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเน้นให้ผู้นำชุมชนหรือคนในพื้นที่มีส่วนในการจัดการหรือผู้นำการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ซึ่งการมีส่วนร่วมมีความกว้างมากมิใช่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว แต่ต้องพิจารณาในวงกว้างเพราะการมีส่วนร่วมและการจัดการ ถ้าดำเนินการไปอย่างเหมาะสมการท่องเที่ยวก็เป็นการสร้างโอกาสและศักยภาพของชุมชนไปด้วย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย , 2542) การมีส่วนร่วมในหลายลักษณะทั้งในแง่ได้รับผลประโยชน์ เช่น การให้บริการที่พัก สถานที่จำหน่ายสินค้า การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งการมีศักยภาพและกลุ่มที่ขยายบริการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้ทั้งชุมชนมีสวนร่วมเพื่อให้การบริหารในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งการประกอบอาชีพ แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง คือ เป็นการมองทั้งระบบคือ นิเวศชุมชนซึ่งมีแง่มุมมากมายหลายระดับ ที่นักท่องเที่ยวอาจจะสนใจ (Murphy, 1985)

1. ชุมชนกับการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้กล่าวถึง ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีบทบาทและความสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) เป็นเจ้าของพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือน 2) เป็นผู้จำหน่ายสินค้าในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือในชุมชน 3) เป็นผู้ให้บริการท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวเกิดใหม่ที่ยังไม่มีการลงทุนธุรกิจบริการใด ๆ 4) เป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน และ 5) ชุมชนฐานะองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในสภาวการณ์ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญมากเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะถ้าหากสามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นให้คนในพื้นที่เป็นศูนย์กลางการจัดการหรือเป็นตัวนำ ย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง ดังเช่น สรัสวดี อาสาสรรพกิจ (2542) ได้ให้ความเห็นสนับสนุนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า ชุมชนจะต้องสามารถรับและปฏิเสธการท่องเที่ยวได้ชุมชนต้องสามารถร้องเรียนบริษัทนำเที่ยวที่ทำความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคมได้

นอกจากนี้ยังให้ความเห็นไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ต้องพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น บุคลากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยรายได้จากการท่องเที่ยวคืนเป็นภาษีชุมชน ต้องตั้งใจว่าจ้าวให้คนในชุมชนได้ทำงาน มีนโยบายให้คนในชุมชนลงทุนร่วม เช่น ใช้บริการของคนในท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพแวดล้อม และคุณภาพชุมชน เช่น การจัดสรรงบประมาณสำหรับสาธารณะประโยชน์ สนับสนุนการศึกษาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น เป็นต้น

ส่วนสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) รายงานว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในปัจจุบันมีหลายระดับ แต่ยังเป็นการมีส่วนร่วมในขั้นต่ำคือ ได้รับประโยชน์ทางตรงจากการท่องเที่ยวเท่านั้น ในหลักการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการนั้น การสร้างโอกาสและศักยภาพของชุมชนมีปัจจัยที่ควรสนับสนุนและเตรียมการได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมระดับผลประโยชน์ทางตรง 2) การมีส่วนร่วมระดับชุมชนรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมระดับชุมชนรวมกลุ่มดำเนินการ และ 4) การมีส่วนร่วมระดับลงทุนหรือร่วมทุนกับองค์กรอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การท่องเที่ยวโดยเน้นเรื่องของชุมชน

Murphy (1985) ได้ให้แนวทางการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวโดยเน้นเรื่องของชุมชน โดยมองว่าชุมชนเป็นระบบนิเวศหนึ่ง และกล่าวถึงวิธีการศึกษา 2 วิธี คือ 1) วิธีการเชิงชุมชน (community approach) โดยจุดประสงค์ของวิธีการเชิงชุมชนนี้ คือ จะทำอย่างไรที่จะกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนให้มากที่สุดและสนับสนุนคนในชุมชนด้วย การท่องเที่ยวจะมีศักยภาพทางสังคมและเศรษฐกิจมาก ถ้ามีการปรับแผนการท่องเที่ยวเข้ากับลักษณะของเชิงธุรกิจอย่างเดียวไปสู่ลักษณะการเปิดกว้างสู่ชุมชนมากขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นจุดขาย การจัดการแหล่งทรัพยากรจึงเป็นเป้าหมาย เพื่อรักษาสมบัติของชุมชนและคนรุ่นต่อไป ดังนั้น การศึกษานี้จึงเกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งทางนิเวศวิทยา มนุษย์ และธุรกิจ 2) วิธีการเชิงนิเวศวิทยา (ecological approach) โดยสภาพตามธรรมชาตินั้น องค์ประกอบของระบบนิเวศมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แหล่งทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนก็เช่นเดียวกัน จะต้องเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเรื่องข่าวสารการตลาด การขนส่งและที่พักแก่นักท่องเที่ยว อุตสาหกรรมก็จำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนจากสังคมนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นมิตรไมตรีจิต การปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านี้ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนรายได้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนขึ้น ถ้ามีการจัดการระบบการท่องเที่ยวที่ดีก็สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เป็นอุตสาหกรรม มีทรัพยากรการผลิตที่สามารถสร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้

สำหรับการศึกษาเชิงระบบนิเวศ มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ มีความยืดหยุ่น หมายถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนระหว่างองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต สำหรับการท่องเที่ยวนั้นก็มีระดับของการวางแผนหลายระดับ และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการหาความเหมาะสมที่สุดของความสัมพันธ์ระหว่างความเจริญรุ่งเรืองกับสภาพของสิ่งแวดล้อม ส่วนนิเวศชุมชน (ecological community) เป็นกลุ่มของสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ที่ได้อาศัยอยู่รวมกันในท้องถิ่นนั้น ๆ ชุมชนอาจจะถูกแบ่งเป็นหลายระดับชั้น ซึ่งแต่ละชั้นก็จะมีศักยภาพทางนิเวศหรือขีดความสามารถในการรองรับของตนเอง ขีดความสามารถในการรองรับของแต่ละชุมชนขึ้นอยู่กับขนาด แหล่งทรัพยากร ช่วงฤดูกาล และระดับชั้นของการพัฒนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลงานวิจัยที่ข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาวิจัยในเรื่อง การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิง เพื่อสนับสนุนการศึกษาในเรื่องนี้ ดังนี้

นริศรา สธนเสาวภาคย์ (2545) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเป็นที่มาของรายได้นอกภาคเกษตรกรรม โดยศึกษาในพื้นที่ท่องเที่ยวคลองตลิ่งชันทัวร์ จังหวัดกรุงเทพฯ ท่องเที่ยวเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม และหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่าท่องเที่ยวเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสูงสุด มีคะแนนบ่งชี้ศักยภาพ 80.15 คะแนน รองลงมาคือ หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง และท่องเที่ยวคลองตลิ่งชันทัวร์ ซึ่งมีคะแนนเท่ากับ 76.19 คะแนน และ 71.53 คะแนน

สุธัญญา ทองวิชิต (2545) ได้ศึกษาศักยภาพการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลบางตาเถร ในภาพรวมมีศักยภาพค่อนข้างสูง ด้านตลาดท่องเที่ยวพบว่า มีศักยภาพค่อนข้างสูง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) จำนวนนักท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาวัดไผ่โรงวัวมีปริมาณมากกว่าในอดีต แต่สิ่งที่แตกต่างจากในอดีต คือ การใช้ระยะเวลาของนักท่องเที่ยวน้อยลง 2) การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยว เมื่อมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากเดิม 3 – 4 เท่า

ดารุณี บุญธรรม (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนม้งในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาบ้านน้ำคะ ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งมีวิถีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ ทั้งในด้านการดำรงชีพ ความเชื่อ และการประกอบอาชีพ คนม้งเชื่อว่ามีภูตผีคอยปกป้องธรรมชาติบริเวณที่ตั้งถิ่นฐาน และผีเหล่านี้จะคอยให้ความช่วยเหลือ และคุ้มครองให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าภูตผีและธรรมชาติกับคนม้งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ลักษณะการตั้งถิ่นฐานในป่าเขา ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ดี มีภูมิประเทศที่สวยงาม ตลอดทั้งมีจุดเด่นในวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างจากสังคมอื่น ๆ นับว่าเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศักยภาพของคนม้ง ที่จะนำมาใช้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ในการที่จะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ภูมิปัญญาองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

ดารารัตน์ วรจิตตานนท์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพองค์กรชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแก่งหินเพิง อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสำพันตา ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแม้จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนในการพัฒนาบุคลากรขององค์กร แต่องค์กรยังไม่มีความเข้มแข็งและขาดความพร้อมในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเนื่องจากเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ บุคลากรขององค์กรยังขาดความเข้าใจในบทบาทและการใช้อำนาจหน้าที่ที่ถูกต้อง

จิราพร ทัตตะวร (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาหมู่บ้านปราสาทใต้ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาที่มุ่งพิจารณาถึงปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและลักษณะการมีส่วนร่วมของชาวบ้านปราสาทใต้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยอันได้แก่ ความสำเร็จที่ได้รับจากการพัฒนาในอดีต ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมของหมู่บ้าน และลักษณะของผู้นำชุมชน ทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับชุมชน ปัจจัยด้านคุณลักษณะกิจกรรมที่ได้มีการนำเอาวัสดุที่หาได้ง่ายภายในหมู่บ้านมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตงานหัตถกรรม

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำแนวทางการวิจัยดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเรื่อง การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของประชากร การริเริ่มให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีสาระสำคัญ ถึงวิธีดำเนินการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและจะนำไปวิเคราะห์ ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรในอำเภอวังน้ำเขียวที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 57 ครัวเรือน ในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้วิธีสอบถามจากประชากรทั้งหมดรวม 57 ครัวเรือน สอบถามในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รายละเอียดดังตารางที่ 1

ภาพที่ 5 ผู้วิจัยและเกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเกษตร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนที่ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ เดือน กรกฎาคม 2551

ตำบล	จำนวนประชากร (ครัวเรือน)	จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด (หมู่บ้าน)	จำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว	จำนวนหมู่บ้านที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเกษตร	จำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตร (ครัวเรือน)	จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ครัวเรือน)	จำนวนเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ครัวเรือน)
1. วังน้ำเขียว	2,864	19	4	15	55	8	47
2. ไทยสามัคคี	2,192	11	6	5	70	49	21
รวม	5,056	30	10	20	125	57	68

ที่มา: อบต.ไทยสามัคคี และ อบต.วังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา (ลงพื้นที่สำรวจ 12-13 ก.ค. 51)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของประชากร ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือนที่อายุเกิน 15 ปีขึ้นไป รายได้หลักของครอบครัว รายได้รองของครอบครัว รายได้ในปี 2552 ที่ดินทำกินทั้งหมด ลักษณะการถือครองที่ดิน พืชผักที่ปลูกเป็นประจำ

ตอนที่ 2 การริเริ่มให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับการเริ่มให้บริการท่องเที่ยว บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มให้บริการ กิจกรรมที่ให้บริการ พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม พืชที่ปลูกให้บริการเยี่ยมชม การเปิดให้บริการ เหตุผลที่ไม่เปิดให้บริการ เหตุผลที่นักท่องเที่ยวสนใจในการบริการ ระยะทางจากตัวอำเภอถึงกิจกรรมท่องเที่ยว ลักษณะของถนนหรือทางเข้าสวน/ไร่ ยานพาหนะที่เข้าถึงสวน/ไร่ สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว การลงทุนในการปรับปรุงสภาพห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยวที่มาพัก ความพึงพอใจของเจ้าของบ้านในการให้บริการบ้านพัก ค่าบริการที่พัก ช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวพัก การพักซ้ำ สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการบริการห้องพัก กิจกรรมที่ทำร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียว การปรับปรุงบ้านพักให้นักท่องเที่ยวค้างแรม ผู้มีบทบาทในการเข้า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร่วมให้บริการท่องเที่ยว ผลดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยว สิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลเสียต่อชุมชน การแก้ไข ผู้ที่ควรแก้ไข การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประสบการณ์ในการรับการฝึกอบรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามเพื่อสอบถาม การให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยคนในพื้นที่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) รวบรวมข้อมูลจากตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการจัดการทรัพยากรของชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ภาพที่ 6 สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data)

2.1 การสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยคนในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 7 สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2 ทดสอบแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยใช้ประชากรใน 2 ตำบล ของอำเภอวังน้ำเขียว เป็นตัวอย่างคือ ตำบลวังน้ำเขียว และไทยสามัคคี สอบถามประชากรถึงครัวเรือนที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวใน 2 ตำบลนี้ ตำบลละ 8 และ 49 ตามลำดับ โดยออกสำรวจขั้นต้นในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2551 และออกสอบถามเก็บข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 โดยเป็นการสอบถามข้อมูลของข้อมูล ปี 2552

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลพื้นฐานจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 8 สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว
ตอนที่ 2 การริเริ่มการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การอาศัยอยู่ในตำบล การย้ายอาศัยในหมู่บ้าน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครอบครัว การทำงานของสมาชิกในครัวเรือน รายได้หลักของครอบครัว รายได้รองของครอบครัว รายได้ในปี 2551 พื้นที่ทำกินทั้งหมด ลักษณะการถือครองที่ดินทำกิน พืชผักที่ปลูกเป็นประจำ อธิบายได้ดังนี้ (ตารางที่ 2)

อายุ เกษตรกรร้อยละ 49.1 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมาร้อยละ 17.5 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี และร้อยละ 17.5 มีอายุมากกว่า 60 ปี โดยมีอายุสูงสุด 80 ปี อายุต่ำสุด 25 ปี อายุเฉลี่ย 49.46 ปี ระดับการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 17.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านพบว่า เกษตรกรร้อยละ 33.4 มีระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้านระหว่าง 11 – 20 ปี รองลงมาร้อยละ 29.8 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านระหว่าง 21 – 30 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสูงสุด 55 ปี ต่ำสุด 1 ปี เฉลี่ย 24.02 ปี นับได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือพื้นที่ดังกล่าวมาเป็นเวลาค่อนข้างนาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนพบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 3 – 4 คน รองลงมาร้อยละ 17.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 5 – 6 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 8 คน ต่ำสุด 1 คน เฉลี่ย 3.79 คน ซึ่งถือได้ว่าเป็นครอบครัวขนาดค่อนข้างปานกลาง

ภาพที่ 9 ป้ายการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ของหมู่บ้านที่ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ภาพที่ 10 แปลงปลูกผักกาดขาวปลีของเกษตรกร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนจำนวนแรงงานในครอบครัวที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 50.8 มีแรงงานในครัวเรือนระหว่าง 3 – 4 คน รองลงมาร้อยละ 36.8 มีแรงงานในครัวเรือนระหว่าง 1 – 2 คน โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนสูงสุด 5 คน ต่ำสุด 1 คน เฉลี่ย 2.67 คน โดยสมาชิกในครัวเรือนดังกล่าวได้มีการทำงานคือ เกษตรกรร้อยละ 49.1 สมาชิกในครัวเรือนให้บริการที่พัก (โฮมสเตย์) แก่นักท่องเที่ยว รองลงมาร้อยละ 38.6 รับจ้างทั่วไปตามการจ้างงานของนายจ้างและทำโฮมสเตย์เป็นรายได้เสริม ร้อยละ 24.6 ดูแลกิจการต่าง ๆ ภายในสวน ควบคุมดูแลการทำงานของคนงาน ร้อยละ 19.3 ปลูกผักปลอดสารพิษ พืชผักเมืองหนาว ปลูกแตง เพาะเห็ด ร้อยละ 15.8 ปลูกผักใส่ปุ๋ย พรวนดิน และต้อนรับนักท่องเที่ยว และทำความสะอาดและดูแลความปลอดภัย จำนวนเท่ากันทั้ง 4 ประเด็น ร้อยละ 14.0 เก็บข้อมูลเห็ด บรรยายให้นักท่องเที่ยวฟัง ร้อยละ 12.3 ช่วยงานด้านเอกสารและเตรียมงานอยู่ที่บ้าน ร้อยละ 10.5 ช่วยกันดูแลไร่องุ่น บริหารจัดการและควบคุมแปรรูปผลิตภัณฑ์องุ่น ปลูกผักรับประทานในครัวเรือนและขาย แนะนำแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ร้อยละ 8.8 ขายของชำ ร้อยละ 7.0 ดูแลด้านการฝึกอบรม และเตรียมเครื่องดื่มสำหรับผู้ฝึกอบรม และทำไร่มันสำปะหลังและข้าวโพด จำนวนเท่ากันทั้ง 2 ประเด็น ร้อยละ 5.3 ตกแต่งพื้นที่เพื่อให้บริการโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยว และร้อยละ 3.5 ทำงานอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะเห็นได้ว่าสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ได้ช่วยหารายได้และทำงานให้กับครอบครัว

ภาพที่ 11 แปลงปลูกกะหล่ำปลีสีม่วง

พื้นที่ทำกินทั้งหมด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.7 มีพื้นที่ทำกินต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 15.8 มีพื้นที่ทำกินระหว่าง 11 – 20 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำกินสูงสุด 160 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ เฉลี่ย 16.95 ไร่ ส่วนบริเวณพื้นที่ปลูกบ้านพบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.0 มีพื้นที่บ้านระหว่าง 1 – 2 ไร่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองลงมาร้อยละ 8.8 มีพื้นที่บ้านต่ำกว่า 1 ไร่ โดยมีบริเวณพื้นที่บ้านสูงสุด 50 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ เฉลี่ย 2.66 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินทำกิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 96.5 ลักษณะการถือครองที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และร้อยละ 3.5 ลักษณะการถือครองที่ดินทำกินโดยการเช่า นับได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองมีเพียงส่วนน้อยที่เช่าที่ดินเพื่อทำกินเลี้ยงครอบครัว สำหรับพืชผักที่ปลูกเป็นประจำพบว่า เกษตรกรร้อยละ 3.5 มีการปลูกข้าวโพดจำนวน 2 ไร่ และ 5 ไร่ ร้อยละ 5.3 มีการปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 5 ไร่ ร้อยละ 3.5 ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น จำนวน 5 ไร่ และร้อยละ 3.5 ปลูกพืชผักธรรมดา จำนวน 2 ร้อยละ 8.8 ปลูกผักปลอดสารพิษ จำนวน 2 ไร่ ร้อยละ 1.8 ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จำนวน 4 ไร่ และร้อยละ 5.3 มีการเลี้ยงเป็ดไก่ จำนวน 10 ตัว

ภาพที่ 12 แปลงปลูกเบญจมาศเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 13 สภาพบ้านพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายได้หลักของครอบครัวพบว่า ร้อยละ 31.6 รายได้หลักของครอบครัวมาจากการรับจ้างทั่วไปรองลงมา ร้อยละ 26.2 ทำสวนซึ่งได้แก่ สวนไม้ผลไม้ยืนต้น และปลูกพืชผักเมืองหนาว ได้แก่ พืชผักธรรมดา และผักปลอดสารพิษ และรายได้รองของครอบครัวพบว่า ร้อยละ 64.9 มาจากการทำโฮมสเตย์ รองลงมาร้อยละ 12.3 มาจากการรับจ้างทั่วไป ร้อยละ7.0 มาจากการขายของที่ระลึก และการทำสวนอย่างละเท่ากันทั้งสองจำนวน สำหรับรายได้รวมทั้งหมดในปี 2551 ของครอบครัวพบว่า ร้อยละ 50.9 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 33.3 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท โดยมีรายได้สูงสุด 1,000,000 บาท รายได้ต่ำสุด 10,000 บาท เฉลี่ย 173,912.25 บาท และกรณีที่ไม่รวมเอารายที่มีรายได้ 1,000,000 บาท มีรายได้เฉลี่ย 143,872.73 บาท ซึ่งได้มาจากรายได้หลักและรายได้รองหลายแหล่งเช่น มาจากการรับจ้างทั่วไป ทำสวน และทำไร่ นับได้ว่ารายได้เฉลี่ยต่อสมาชิก 1 คน เท่ากับ 4,576.63 บาทต่อปี ซึ่งก็ไม่ได้สูงมาก หรือต่อสมาชิกในวัยทำงานก็เพียง 6,612.62 บาทต่อปี ก็ไม่สูงแค่ 551 บาทต่อเดือน

ภาพที่ 14 บ้านพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว

(n = 57)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหัวหน้าครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ (ปี)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 40	9	15.9
41 – 50	28	49.1
51 – 60	10	17.5
61 ปี ขึ้นไป	10	17.5
อายุสูงสุด 80 ปี อายุต่ำสุด 25 ปี อายุเฉลี่ย 49.46 ปี		
2. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	10	17.5
ประถมศึกษา	34	59.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	8.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	5	8.8
อนุปริญญา/ปวส.	1	1.8
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	2	3.5
3. ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	7	12.3
11 – 20	19	33.4
21 - 30	17	29.8
31 ปีขึ้นไป	14	24.6
ระยะเวลาการอาศัยสูงสุด 55 ปี ต่ำสุด 1 ปี เฉลี่ย 24.02 ปี		
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 – 2	9	15.8
3 - 4	36	63.2
5 - 6	10	17.5
7 คนขึ้นไป	2	3.5
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 8 คน ต่ำสุด 1 คน เฉลี่ย 3.79 คน		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 57)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหัวหน้าครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
5. แรงงานในครอบครัวตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป (คน)		5.3
ไม่มี	3	7.0
1 - 2	22	38.6
3 - 4	29	50.8
5 คนขึ้นไป	3	5.3
จำนวนแรงงานในครัวเรือนสูงสุด 5 คน ต่ำสุด 1 คน เฉลี่ย 2.67 คน		
6. การทำงานของสมาชิกในครัวเรือน*		
ช่วยงานด้านเอกสารและเตรียมงานอยู่ที่บ้าน	7	12.3
ดูแลด้านการฝึกอบรม และเตรียมเครื่องดื่มสำหรับผู้ฝึกอบรม	4	7.0
ดูแลกิจการต่าง ๆ ภายในสวน ควบคุมดูแลการทำงานของคนงาน	14	24.6
ช่วยกันดูแลไร่องุ่น บริหารจัดการและควบคุมแปรรูปผลิตภัณฑ์องุ่น	6	10.5
รับจ้างทั่วไปตามการจ้างงานของนายจ้างและทำโฮมสเตย์เป็นรายได้เสริม	21	36.8
ปลูกผัก ใส่ปุ๋ย พรวนดิน และต้อนรับนักท่องเที่ยว	9	15.8
เก็บข้อมูลเห็ด บรรยายให้นักท่องเที่ยวฟัง	8	14.0
ให้บริการที่พัก (โฮมเตย์) แก่นักท่องเที่ยว	28	49.1
ขายของชำ	5	8.8
ทำไร่มันสำปะหลังและข้าวโพด	4	7.0
ทำงานอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา	2	3.5
ปลูกผักรับประทานในครัวเรือนและขาย	6	10.5
ตกแต่งพื้นที่เพื่อให้บริการโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยว	3	5.3
ทำความสะอาดและดูแลความปลอดภัย	6	10.5
แนะนำแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว	6	10.5
ปลูกผักปลอดสารพิษ พืชผักเมืองหนาว ปลูกแตง เพาะเห็ด	11	19.3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 57)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหัวหน้าครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
7. พื้นที่ทำกินทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	34	59.7
11 – 20	9	15.8
21 – 30	8	14.0
31 ไร่ขึ้นไป	6	10.5
พื้นที่ทำกินสูงสุด 160 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ เฉลี่ย 16.95 ไร่		
8. พื้นที่ปลูกบ้าน (ไร่)		
น้อยกว่า 1	5	8.8
1 – 2	49	86.0
3 ไร่ขึ้นไป	3	5.2
บริเวณพื้นที่บ้านสูงสุด 50 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ เฉลี่ย 2.66 ไร่		
9. ลักษณะการถือครองที่ดินทำกิน		
ของตนเอง	55	96.5
เช่า	2	3.5
10. พืชผักที่ปลูกเป็นประจำ		
ไม่ได้ระบุการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์	19	33.3
ข้าวโพด (ไร่)		
2	2	3.5
5	2	3.5
13	1	1.8
มันสำปะหลัง (ไร่)		
2	1	1.8
3	1	1.8
4	1	1.8
5	3	5.3
10	1	1.8
20	1	1.8

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 57)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหัวหน้าครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ไม้ผลไม้ยืนต้น (ไร่)		
2	1	1.8
3	1	1.8
4	1	1.8
5	2	3.5
6	1	1.8
26	1	1.8
พืชผักธรรมดา (ไร่)		
2	2	3.5
5	1	1.8
10. พืชผักที่ปลูกเป็นประจำ (ต่อ)		
ผักปลอดสารพิษ (ไร่)		
1	2	5.5
2	5	8.8
15	2	3.5
ไม้ดอกไม้ประดับ (ไร่)		
4	1	1.8
7	1	1.8
เลี้ยงเป็ดไก่ (ตัว)		
6	1	1.8
10	3	5.3
11. รายได้หลักของครอบครัว		
ทำสวน	15	26.2
ขายของชำ	2	3.5
ทำไร่	7	12.3
โฮมสเตย์	3	5.3
เพาะเห็ด	7	12.3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 57)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหัวหน้าครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	18	31.6
ค้าขาย	2	3.5
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	3.5
ทำนา	1	1.8
12. รายได้รองของครอบครัว		
รับจ้างทั่วไป	7	12.3
โฮมสเตย์	37	64.9
ขายของที่ระลึก	4	7.0
เผาถ่าน	1	1.8
ทำสวน	4	7.0
เพาะเห็ด	1	1.8
ทำไร่	2	3.5
ทำนา	1	1.8
13. รายได้รวมของครอบครัวในปี 2552 (บาท/ปี)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 100,000	29	50.9
100,001 – 200,000	19	33.3
200,001 บาทขึ้นไป	9	15.7
รายได้สูงสุด 1,000,000 บาท รายได้ต่ำสุด 10,000 บาท เฉลี่ย 173,912.25 บาท		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 15 แปลงปลูกเบญจมาศที่ให้บริการนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 การริเริ่มการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การริเริ่มการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการเริ่มให้บริการท่องเที่ยว บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มให้บริการ กิจกรรมที่ให้บริการ พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม พืชที่ปลูกให้บริการเยี่ยมชม การเปิดให้บริการ เหตุผลที่ไม่เปิดให้บริการ เหตุผลที่นักท่องเที่ยวสนใจในการบริการ ระยะทางจากตัวอำเภอถึงกิจกรรมท่องเที่ยว ลักษณะของถนนหรือทางเข้าสวน/ไร่ ยานพาหนะที่เข้าถึงสวน/ไร่ สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว การลงทุนในการปรับปรุงสภาพห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยว ที่มาพัก ความพึงพอใจของเจ้าของบ้านในการให้บริการบ้านพัก ค่าบริการที่พัก ช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวพัก การพักซ้ำ สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการบริการห้องพัก กิจกรรมที่ทำร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียว การปรับปรุงบ้านพักให้นักท่องเที่ยวค้างแรม ผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยว ผลดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยว สิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลเสียต่อชุมชน การแก้ไข ผู้ที่ควรแก้ไข การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประสบการณ์ในการรับการฝึกอบรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม สามารถอธิบายได้ ดังนี้ (ตารางที่ 3)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 16 ศูนย์ประสานงานโฮมสเตย์ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว

การเริ่มให้บริการครั้งแรกพบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.4 เริ่มให้บริการครั้งแรกระหว่าง ปี 2546 – 2550 รองลงมาร้อยละ 22.8 เริ่มให้บริการครั้งแรกในปี 2551 ถึงปัจจุบัน และร้อยละ 8.8 เริ่มให้บริการครั้งแรกตั้งแต่ปี 2545 สาเหตุที่ให้บริการในปี 2546 – 2550 เนื่องจากเป็นช่วงที่ส่งเสริมและรณรงค์ให้มีการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวส่งผลให้เกษตรกรที่ได้ผ่านการฝึกอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสนใจและริเริ่มในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเริ่มจากการให้บริการที่พักหรือโฮมสเตย์ก่อนและเริ่มให้บริการชมสวนผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และสวนองุ่น บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มให้บริการพบว่า ร้อยละ 91.2 คือ เพื่อนบ้าน รองลงมา ร้อยละ 75.4 สมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 71.9 ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน/กำนัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มการให้บริการคือเพื่อนบ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรส่วนใหญ่มักทำอะไรตามเพื่อนบ้านเสมอ เมื่อเห็นเพื่อนบ้านให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับรายได้เสริมก็นิยมทำตามซึ่งเป็นธรรมชาติของเกษตรกรที่เห็นผู้อื่นทำแล้วประสบผลสำเร็จมักจะทำตาม นอกจากนี้เกษตรกรอาจจะได้รับการสนับสนุนจากแหล่งอื่น ๆ ด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 17 ห้องพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 18 ห้องพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับกิจกรรมที่ให้บริการพบว่า ร้อยละ 50.9 โฮมสเตย์ รองลงมา ร้อยละ 33.3 ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวและเข้าชมฟาร์มเห็ด และที่เหลือได้แก่ การเพาะเห็ดไว้กินในครัวเรือนและมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ขายของที่ระลึก ให้บริการเกี่ยวกับสินค้าเกษตร เช่น เห็ดหอม เห็ดหลินจือ และขายผลิตภัณฑ์แปรรูปเห็ดหอม และ จุดเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ด ปลูกกุหลาบ เบญจมาศ หน้าวัว และองุ่น และขายพืชผักปลอดสารพิษให้แก่นักท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คือ โฮมสเตย์ซึ่งเป็นการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว และที่เหลือจึงเป็นการให้บริการเกี่ยวกับการชมสวนผัก ฟาร์มเห็ด สวนไม้ดอกไม้ประดับ และสวนองุ่น ช่วงเวลาในการเปิดให้บริการพบว่า ในปี 2551 เกษตรกร ร้อยละ 21.1 เปิดให้บริการในช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม รองลงมาร้อยละ 17.5 เปิดให้บริการในช่วงเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ และที่เหลือเปิดให้บริการในช่วงเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ เดือนธันวาคม – กุมภาพันธ์ และตุลาคม – มกราคม และส่วนใหญ่ร้อยละ 54.3 เกษตรกรไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดให้บริการซึ่งในการเปิดให้บริการส่วนใหญ่เปิดให้บริการช่วงฤดูหนาวซึ่งเป็นช่วงเทศกาลท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียว เป็นส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจึงนิยมมาใช้บริการที่พักและท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว

ภาพที่ 19 แปลงปลูกเบญจมาศที่ให้บริการเที่ยวชมแก่นักท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 20 ไม้ดอกไม้ประดับจำหน่ายเป็นของฝาก

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามบริการที่ให้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เมื่อเริ่มให้บริการ

(n = 57)

บริการที่ให้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
1. การเริ่มให้บริการครั้งแรก		
ตั้งแต่ 2545	5	8.8
2546 - 2550	39	68.4
2551 – ปัจจุบัน	13	22.8
2. บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มให้บริการ*		
สามี/ภรรยา	2	3.5
สมาชิกในครอบครัว	43	75.4
เพื่อนบ้าน	52	91.2
ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน/กำนัน	41	71.9
หน่วยงานเกษตร/ท่องเที่ยว	3	5.3
อื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิ , เครือข่ายโฮมสเตย์	5	8.8

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 57)

บริการที่ให้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
3. กิจกรรมที่ให้บริการ*		
ปลูกกุหลาบ เบญจมาศ หน้าวัว และองุ่น	2	3.5
โฮมสเตย์	29	50.9
ขายพืชผักปลอดสารพิษให้แก่นักท่องเที่ยว	2	3.5
ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวและเข้าชมฟาร์มเห็ด	19	33.3
ให้บริการเกี่ยวกับสินค้าเกษตร เช่น เห็ดหอม เห็ดหลินจือ และขายผลิตภัณฑ์แปรรูปเห็ดหอม	3	5.3
ขายของที่ระลึก	4	7.0
จุดเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ด	3	5.3
การเพาะเห็ดไว้กินในครัวเรือนและมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม	5	8.8
4. ช่วงเวลาในการเปิดให้บริการ		
ไม่ระบุช่วงเวลาในการให้บริการ	31	54.3
ธันวาคม – กุมภาพันธ์	1	1.8
ตุลาคม – มกราคม	1	1.8
พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์	2	3.5
พฤศจิกายน - มกราคม	12	21.1
มกราคม - กุมภาพันธ์	10	17.5

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม (ตารางที่ 4) พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.8 ไม่ระบุพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวชม ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมได้ทุกพื้นที่โดยไม่มีการจำกัดพื้นที่ ร้อยละ 3.5 มีพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม 15 ไร่ รองลงมาร้อยละ 1.8 มีพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม 1 ไร่ 2 ไร่ 4 ไร่ และ 10 ไร่โดยพืชที่ปลูกให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้แก่ พืชผัก พบว่า ร้อยละ 14.0 ปลูกพืชผักทั่วไป รองลงมาร้อยละ 8.8 ปลูกสลัดแก้ว และที่เหลือได้แก่ เห็ดหอม ปลูกแครอท เห็ดโคนญี่ปุ่น และเห็ดนางฟ้าภูฏาน ไม้ดอกไม้ประดับพบว่า ร้อยละ 17.5 ปลูกเบญจมาศ รองลงมา ร้อยละ 12.3 ปลูกหน้าวัว และที่เหลือได้แก่ ไม้ดอกเมืองหนาว กุหลาบ แกลดิโอลัส และองุ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 21 แผนที่บอกจุดท่องเที่ยวภายในฟาร์ม/สวนของเกษตรกร

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามพื้นที่และพืชที่ปลูกซึ่งนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม

(n = 57)

พื้นที่และพืชที่ปลูกซึ่งนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม	จำนวน	ร้อยละ
1. พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม (ไร่)		
ไม่ระบุพื้นที่	49	86.0
1	1	1.8
2	1	1.8
4	1	1.8
9	1	1.8
10	1	1.8
15	2	3.5

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 57)

พื้นที่และพืชที่ปลูกซึ่งนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม	จำนวน	ร้อยละ
2. พืชที่ปลูกให้นักท่องเที่ยวเข้าชม		
พืชผัก		
สลัดแก้ว	5	8.8
แครอท	4	7.0
เห็ดหอม	5	8.8
เห็ดโคนญี่ปุ่น	3	5.3
เห็ดนางฟ้าภูฏาน	3	5.3
พืชผักทั่วไป	8	14.0
ไม้ดอกไม้ประดับ		
กุหลาบ	3	5.3
เบญจมาศ	10	17.5
แกลดิโอลัส	3	5.3
ไม้ดอกเมืองหนาว	4	7.0
หน้าวัว	7	12.3
องุ่น	2	3.5

ภาพที่ 22 สถานที่จำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรแก่นักท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเปิดให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี 2553 (ตารางที่ 5) พบว่า ร้อยละ 86.0 เปิดให้บริการท่องเที่ยว และร้อยละ 14.0 ไม่เปิดให้บริการท่องเที่ยว ซึ่งเกษตรกรได้ให้เหตุผลที่เปิดให้บริการ ร้อยละ 24.6 เหตุผลที่เปิดให้บริการเพราะมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นที่ระลึก รองลงมา ร้อยละ 19.3 เป็นจุดท่องเที่ยวและเผยแพร่ความรู้ และที่เหลือ ได้แก่ ให้นักท่องเที่ยวที่มาพักมีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมและร่วมทำงาน ให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมและฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษและซื้อผักปลอดสารพิษกลับบ้าน ให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพเป็นที่ระลึก ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้และได้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเพาะเห็ด เป็นการกระจายผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่และรายได้เสริม และ ให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมการปลูกผักเมืองหนาว สำหรับเหตุผลที่ไม่เปิดให้บริการให้เหตุผลเพราะไม่มีสวนเป็นของตนเอง เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงไม่กล้าเปิดให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี 2553 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกรงว่าเมื่อลงทุนให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เจ้าของที่ดินอาจเรียกคืน

ภาพที่ 23 ผลไม้/ผักสดที่จำหน่ายให้นักท่องเที่ยว

ส่วนสาเหตุที่นักท่องเที่ยวสนใจในบริการที่ให้พบว่า ร้อยละ 26.3 เป็นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมทั้งอำเภอวังน้ำเขียว รองลงมาร้อยละ 19.3 เข้าเยี่ยมชม ถ่ายภาพที่ระลึกและบรรยากาศดี ร้อยละ 19.3 เข้าเยี่ยมชม ถ่ายภาพที่ระลึก และบรรยากาศดี ร้อยละ 17.5 สนใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ด ร้อยละ 14.0 เป็นแหล่งข้อมูลการทำการเกษตรและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ร้อยละ 12.3 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ ร้อยละ 10.5 เรียนรู้วิถีชีวิตชาวสวนให้ใช้ชีวิตร่วมกับเจ้าของบ้าน ได้รับบริการอาหารเครื่องดื่มและที่พัก และเป็นจุดที่น่าสนใจในการท่องเที่ยว ร้อยละ 8.8 เข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้อยละ 7.0 มีความสวยงามและสามารถ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลือกซื้อผลผลิตทางการเกษตรได้ และร้อยละ 3.5 ชอบความเป็นธรรมชาติ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัยเป็นทางผ่านในการไปสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่าง ๆ ในอำเภอวังน้ำเขียวจึงแวะเยี่ยมชมพื้นที่ดังกล่าว อีกทั้งตำบลวังน้ำเขียวและตำบลไทยสามัคคี มีแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับพืชผักเมืองหนาว ไม้ผล ฟาร์มเห็ดที่น่าสนใจจึงเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวแวะเยี่ยมชมก่อนที่จะไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่าง ๆ ในอำเภอวังน้ำเขียว นับเป็นโอกาสหรือทำเลที่ดีในการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินของตนเอง หรืออาชีพเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำมาซึ่งรายได้เสริมแก่ครอบครัวในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียว

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี 2553

(n = 57)

การเปิดให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
1. การเปิดให้บริการ		
เปิดให้บริการท่องเที่ยว	49	86.0
ไม่เปิดให้บริการท่องเที่ยว	8	14.0
2. เหตุผลที่เปิดให้บริการ*		
ให้นักท่องเที่ยวที่มาพักมีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมและร่วมทำงาน	10	17.5
ให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมและฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษและซื้อผักปลอดสารพิษกลับบ้าน	9	15.8
มีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นที่ระลึก	14	24.6
ให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพเป็นที่ระลึก	8	14.0
ให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมการปลูกผักเมืองหนาว	3	5.3
ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้และได้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเพาะเห็ด	6	10.5
เป็นจุดท่องเที่ยวและเผยแพร่ความรู้	11	19.3
เป็นการกระจายผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่และรายได้เสริม	5	8.8
3. เหตุผลที่ไม่เปิดให้บริการ		
ไม่มีสวนเป็นของตนเอง	8	14.0

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 57)

การเปิดให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
4. เหตุผลที่นักท่องเที่ยวสนใจในบริการที่ให้*		
เรียนรู้วิถีชีวิตชาวสวน ให้ใช้ชีวิตร่วมกับเจ้าของบ้าน	6	10.5
ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ	7	12.3
ได้รับบริการอาหารเครื่องดื่มและที่พัก	6	10.5
เข้าเยี่ยมชม ถ่ายภาพที่ระลึก และบรรยากาศดี	11	19.3
สนใจเกี่ยวกับการเพาะเห็ด	10	17.5
เป็นจุดที่น่าสนใจในการท่องเที่ยว	6	10.5
ชอบความเป็นธรรมชาติ	2	3.5
เป็นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมทั้งอำเภอวังน้ำเขียว	15	26.3
เข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	5	8.8
มีความสวยงามและสามารถเลือกซื้อผลผลิตทางการเกษตรได้	4	7.0
เป็นแหล่งข้อมูลการทำการเกษตรและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	8	14.0

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพที่ 24 แปลงเบญจมาศและไร่องุ่นที่ให้บริการนักท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 25 สภาพถนนและทางเข้าฟาร์มของเกษตรกร

ระยะทางจากตัวอำเภอถึงกิจกรรมท่องเที่ยว (ตารางที่ 6) พบว่า ร้อยละ 45.6 มีระยะทางระหว่าง 10 – 12 กิโลเมตร รองลงมาร้อยละ 36.8 ระหว่าง 13 – 15 กิโลเมตร ร้อยละ 14.0 ต่ำกว่า 10 กิโลเมตร ร้อยละ1.8 ไม่ทราบระยะทาง และระยะทางมากกว่า 15 กิโลเมตร โดยมีระยะทางจากตัวอำเภอถึงกิจกรรมท่องเที่ยวสูงสุด 16 กิโลเมตร ต่ำสุด 8 กิโลเมตร เฉลี่ย 11.12 กิโลเมตร ลักษณะของถนนหรือทางเข้าสวน/ไร่พบว่า ร้อยละ 87.7 เป็นถนนลาดยาง รองลงมาร้อยละ 8.8 ถนนลูกรังบดอัด และ ร้อยละ 3.5 ถนนดิน สำหรับ ยานพาหนะที่เข้าถึงสวน/ไร่ พบว่า ร้อยละ 91.2 คือ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานหรือการเดินเท้า รองลงมาร้อยละ 5.5 รถจักรยานหรือการเดินเท้า ร้อยละ 5.3 รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานหรือการเดินเท้า และร้อยละ 3.5 ไม่ระบุ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ไม่ไกลจากตัวอำเภอวังน้ำเขียว อีกทั้งถนนหรือทางเข้าสวน/ไร่ส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง ส่งผลให้มีความสะดวกสบายในการที่นักท่องเที่ยวจะมาเยี่ยมชม อีกทั้งยานพาหนะที่เข้าถึงสวนก็สะดวกสบายง่ายต่อการเข้าเยี่ยมชมสวนหรือไร่ของเกษตรกรดังกล่าวเป็นอย่างมาก

สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานพบว่า ร้อยละ 100.0 คือ ความสะดวกจากการเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวรองลงมาร้อยละ 98.2 มีป้ายบอกทางในการเดินทางมาท่องเที่ยว ร้อยละ 91.2 มีปริมาณและความสะอาดของน้ำใช้ที่ให้บริการเพียงพอ ร้อยละ 38.6 มีระบบไฟฟ้าให้บริการ และร้อยละ 17.5 มีระบบโทรศัพท์และการสื่อสารใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 26 กิจกรรมสันทนาการที่เกษตรกรผู้ให้บริการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียว

แหล่งท่องเที่ยว ส่วนการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.4 ให้บริการที่พัก และร้อยละ 24.6 ไม่ให้บริการที่พัก ปีที่ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวพบว่า ร้อยละ 65.1 ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวในปี 2538 – 2550 รองลงมาร้อยละ 24.6 ไม่ระบุปีที่ให้บริการ และร้อยละ 19.3 ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวในปี 2551 – ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่จะมาเยี่ยมชมสวนผัก ฟาร์มเห็ด ไม้ดอกไม้ประดับ และสวนองุ่นไว้เป็นอย่างดีเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้ประทับใจและตรงความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้กลับมาเยี่ยมชมและใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

(n = 57)

การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. ระยะทางจากตัวอำเภอถึงกิจกรรมท่องเที่ยว (กม.)		
ไม่ทราบระยะทาง	1	1.8
ต่ำกว่า 10	8	14.0
10 – 12	26	45.6
13 – 15	21	36.8
มากกว่า 15 กิโลเมตร	1	1.8
ระยะทางสูงสุด 16 กิโลเมตร ต่ำสุด 8 กิโลเมตร เฉลี่ย 11.12 กิโลเมตร		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ) จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

(n = 57)

การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
2. ลักษณะของถนนหรือทางเข้าสวน/ไร่		
ไม่ระบุ	2	3.5
ถนนลาดยาง	48	84.2
ถนนลูกรังบดอัด	5	8.8
ถนนดิน	2	3.5
3. ยานพาหนะที่เข้าถึงสวน/ไร่		
รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานหรือการเดินเท้า	3	5.3
รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานหรือการเดินเท้า	52	91.2
รถจักรยานหรือการเดินเท้า	2	5.5
4. สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน*		
มีปริมาณและความสะอาดของน้ำใช้ที่ให้บริการเพียงพอ	52	91.2
มีระบบไฟฟ้าให้บริการ	22	38.6
ระบบโทรศัพท์และการสื่อสารในแหล่งท่องเที่ยว	10	17.5
มีป้ายบอกทางในการเดินทางมาท่องเที่ยว	56	98.2
ความสะดวกจากการเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว	57	100.0
5. การให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว		
ให้บริการที่พัก	43	75.4
ไม่ให้บริการที่พัก	14	24.6
6. ปีที่ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว		
ไม่ระบุปีที่ให้บริการ	14	24.6
2538 – 2550	32	56.1
2551 – ปัจจุบัน	11	19.3

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 27 ห้องพักที่ให้บริการนักท่องเที่ยว

การเพิ่มห้องนอนเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวจากเดิมที่มีอยู่ (ตารางที่ 7) พบว่า ร้อยละ 47.4 ไม่เพิ่มห้องนอน รองลงมาร้อยละ 42.0 เพิ่มห้องนอนอีกจำนวน 2 ห้อง ร้อยละ 5.3 เพิ่มห้องนอนจำนวน 3 ห้อง ร้อยละ 3.5 เพิ่มห้องนอนจำนวน 1 ห้อง และร้อยละ 1.8 เพิ่มห้องนอนจำนวน 4 ห้อง โดย ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงห้องนอนที่เพิ่มจากเดิมที่มีอยู่พบว่า ร้อยละ 47.4 ไม่มีค่าใช้จ่ายรองลงมา ร้อยละ 36.8 มีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงห้องนอนระหว่าง 20,000 – 40,000 บาท ร้อยละ 8.8 มีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงห้องนอน 40,001 บาทขึ้นไป และร้อยละ 7.0 น้อยกว่า 20,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายปรับปรุงห้องนอนสูงสุด 300,000 บาท ต่ำสุด 8,000 บาท เฉลี่ย 24,736.84 บาท นอกจากนี้เกษตรกรยังได้มีการปรับปรุงห้องน้ำ โดยร้อยละ 45.6 ไม่มีค่าใช้จ่าย รองลงมาร้อยละ 31.6 น้อยกว่า 12,000 บาท ร้อยละ 19.3 ระหว่าง 12,001 – 20,000 บาท และร้อยละ 3.5 20,001 บาทขึ้นไป โดยมีค่าใช้จ่ายปรับปรุงห้องน้ำสูงสุด 50,000 บาท ต่ำสุด 2,000 บาท เฉลี่ย 7,929.83 บาท นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการปรับปรุงด้านอื่น ๆ เช่น การซ่อมแซมโอมสเตย์ การทาสีที่พักใหม่ เพื่อให้ผู้มาพักมีความสะดวกพบว่า ร้อยละ 47.4 ไม่มีค่าใช้จ่าย รองลงมาร้อยละ 31.6 น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 15.8 ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 5.3 10,001 บาทขึ้นไป โดยมีค่าใช้จ่ายปรับปรุงด้านอื่น ๆ สูงสุด 50,000 บาท ต่ำสุด 2,000 บาท เฉลี่ย 3,684.21 บาท

สำหรับทางด้านการลงทุนในการปรับปรุงที่พักพบว่า ร้อยละ 40.4 ไม่มีการลงทุนในการปรับปรุงที่พักรองลงมาร้อยละ 36.8 ระหว่าง 30,001 – 60,000 บาท ร้อยละ 8.8น้อยกว่า 10,000 บาท ระหว่าง 10,001 – 30,000 บาท และ 60,001 บาทขึ้นไป โดยมีค่าใช้จ่ายปรับปรุงที่พัก สูงสุด 270,000 บาท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่ำสุด 2,000 บาท เฉลี่ย 30,321.05 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงซ่อมแซมพบว่า ร้อยละ 84.2 ไม่มีค่าใช้จ่าย รองลงมาร้อยละ 7.0 มีค่าใช้จ่าย 5,000 บาท และร้อยละ 3.5 มีค่าใช้จ่าย 2,000 บาท และ 5,001 บาทขึ้นไป จำนวนเท่ากัน โดยมีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงซ่อมแซม สูงสุด 30,000 บาท ต่ำสุด 1,500 บาท เฉลี่ย 1,096.49 บาท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีการปรับปรุงห้องนอน ห้องน้ำ และปรับปรุงด้านอื่น ๆ ตลอดจนการลงทุนในการปรับปรุงที่พัก ซ่อมแซมที่พัก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่ให้บริการเห็นว่านักท่องเที่ยวยังคงมาท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว อีกทั้งอำเภอวังน้ำเขียวได้มีการจัดเทศกาลการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียวเป็นประจำทุกปี หน่วยงานราชการและเอกชนได้ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวดังกล่าว จึงมองเห็นอนาคตของการท่องเที่ยวเป็นไปได้สูงจึงมีความกล้าในการปรับปรุงสถานที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับในการให้บริการนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการลงทุนในการปรับปรุงที่พัก

(n = 57)

การลงทุนในการปรับปรุงที่พัก	จำนวน	ร้อยละ
1. การเพิ่มห้องนอน		
ไม่เพิ่มห้องนอน	27	47.4
1 ห้อง	2	3.5
2 ห้อง	24	42.0
3 ห้อง	3	5.3
4 ห้อง	1	1.8
2. ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงห้องนอน (บาท)		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	27	47.4
ต่ำกว่า 20,000	4	7.0
20,000 – 40,000	21	36.8
40,001 บาทขึ้นไป	5	8.8
ค่าใช้จ่ายสูงสุด 300,000 บาท ต่ำสุด 8,000 บาท เฉลี่ย 24,736.84 บาท		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n = 57)

การลงทุนในการปรับปรุงที่พัก	จำนวน	ร้อยละ
3. การปรับปรุงห้องน้ำ (บาท)		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	26	45.6
ต่ำกว่า 12,000	18	31.6
12,001 – 20,000	11	19.3
20,001 บาทขึ้นไป	2	3.5
ค่าใช้จ่ายสูงสุด 50,000 บาท ต่ำสุด 2,000 บาท เฉลี่ย 7,929.83 บาท		
4. การปรับปรุงด้านอื่น ๆ เพื่อให้ผู้มาพักมีความสะดวก (บาท)		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	27	47.4
ต่ำกว่า 5,000	18	31.6
5,000 – 10,000	9	15.8
10,001 บาทขึ้นไป	3	5.3
ค่าใช้จ่ายสูงสุด 50,000 บาท ต่ำสุด 2,000 บาท เฉลี่ย 3,684.21 บาท		
5. การลงทุนในการปรับปรุงที่พัก (บาท)		
ไม่มีการลงทุนในการปรับปรุงห้องพัก	23	40.4
ต่ำกว่า 10,000	5	8.8
10,001 – 30,000	4	7.0
30,001 – 60,000	21	36.8
60,001 บาทขึ้นไป	4	7.0
ค่าใช้จ่ายสูงสุด 270,000 บาท ต่ำสุด 2,0300 บาท เฉลี่ย 30,321.05 บาท		
6. ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงซ่อมแซม (บาท)		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	48	84.2
2,000	3	5.3
5,000	4	7.0
5,001 บาทขึ้นไป	2	3.5
ค่าใช้จ่ายสูงสุด 30,000 บาท ต่ำสุด 1,500 บาท เฉลี่ย 1,096.49 บาท		

สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยว (ตารางที่ 8) พบว่า ร้อยละ 63.2 คือ ที่นอน รองลงมาร้อยละ 43.9 อุปกรณ์เครื่องครัว ร้อยละ 38.6 อุปกรณ์อื่น ๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร้อยละ 33.3 ยารักษาโรค และร้อยละ 10.5 ห้องน้ำ (โถนั่ง) นอกจากนี้เกษตรกรยังได้สอบถามถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการบ้านพัก จากการสังเกตและสอบถามพบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 50.9 พอใจ และร้อยละ 49.1 ไม่ค่อยพอใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยว บางคนคาดหวังว่าบ้านพักและสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอวังน้ำเขียว ควรมีความสะดวกสบายเหมือนรีสอร์ทหรือโรงแรม แต่เนื่องจากเกษตรกรได้จัดที่พักแบบโฮมสเตย์ มีความสะดวกสบายระดับหนึ่งแบบธรรมชาติ และอาจไม่มีบริกรมาคอยให้บริการเหมือนโรมแรมและรีสอร์ท ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่มาพักหรือมาเที่ยวชมผิดความคาดหวัง จึงมีความคิดเห็นหรือแสดงออกแบบไม่ค่อยพอใจ ซึ่งเกษตรกรยังคงมีกำลังใจในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากการให้บริการบ้านพักเป็นแบบธรรมชาติไม่มีบริการ อีกทั้งชาวบ้านให้ความเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว บางแห่งมีบริการให้ทำครัวเอง บางแห่งมีบริการทำอาหารพื้นบ้านเลี้ยงรับรองทำให้มีความแตกต่างกันออกไป เป็นต้น

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยว

(n = 57)

สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยว*		
ที่นอน	36	63.2
ห้องน้ำ (โถนั่ง)	6	10.5
อุปกรณ์เครื่องครัว	25	43.9
ยารักษาโรค	19	33.3
อุปกรณ์อื่น ๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว	22	38.6
2. ความพึงพอใจในการให้บริการบ้านพัก		
พอใจ	29	50.9
ไม่ค่อยพอใจ	28	49.1

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ในการอำนวยความสะดวกในการจัดการบ้านพักโดยคิดค่าใช้จ่ายในการให้บริการต่อคน (ตารางที่ 9) พบว่า ร้อยละ 64.9 ค่าบริการต่อคน 200 บาท ร้อยละ 31.6 ไม่ระบุค่าใช้จ่าย และร้อยละ 3.5 ค่าบริการต่อคน 350 บาทโดยมีค่าบริการสูงสุด 350 บาท ต่ำสุด 200 บาท เฉลี่ย 136.84 บาท สำหรับค่าบริการต่อวันพบว่า ร้อยละ 59.6 ค่าบริการต่อวัน 350 บาท รองลงมาร้อยละ 31.6 ไม่ระบุค่าใช้จ่าย ร้อยละ 7.0 ค่าบริการต่อวัน 250 บาท และร้อยละ 1.8 ค่าบริการต่อวัน 200 บาท โดยมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ค่าบริการต่อวันสูงสุด 350 บาท ต่ำสุด 200 บาท เฉลี่ย 229.83 บาทในด้านค่าบริการอาหารพบว่า ร้อยละ 59.6 ค่าบริการอาหาร 70 บาทต่อมื้อ รองลงมา ร้อยละ 31.6 ไม่ระบุค่าใช้จ่าย ร้อยละ 7.0 ค่าบริการอาหาร 50 บาทต่อมื้อ และร้อยละ 1.8 ค่าบริการอาหาร 100 บาทต่อมื้อ โดยมีค่าบริการอาหารสูงสุด 100 บาทต่อมื้อ ต่ำสุด 50 บาทต่อมื้อ เฉลี่ย 47.02 บาทต่อมื้อ จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายในการให้บริการเฉลี่ย 135.09 บาทต่อคน เฉลี่ย 50 บาทต่อคน และค่าอาหารเฉลี่ย 43.64 บาทต่อมื้อ ถือว่าค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรจัดหาให้ในการบริการแก่นักท่องเที่ยวนั้นค่อนข้างต่ำราคาเป็นกันเอง นักท่องเที่ยวสามารถมาใช้บริการที่พักและอาหารได้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจึงให้ความสนใจในการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากเป็นธรรมชาติแล้วราคายังเป็นมิตรภาพคือราคาในการให้บริการค่อนข้างถูกนั่นเอง

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามอัตราการให้บริการบ้านพัก

(n = 57)

อัตราการให้บริการบ้านพัก	จำนวน	ร้อยละ
1. ค่าบริการต่อคน (บาท)		
ไม่ระบุค่าใช้จ่าย	18	31.6
200	37	64.9
350	2	3.5
ค่าบริการสูงสุด 350 บาท ต่ำสุด 200 บาท เฉลี่ย 136.84 บาท		
2. ค่าบริการต่อวัน (บาท)		
ไม่ระบุค่าใช้จ่าย	18	31.6
200	1	1.8
250	4	7.0
350	34	59.6
ค่าบริการต่อวันสูงสุด 350 บาท ต่ำสุด 200 บาท เฉลี่ย 229.83 บาท		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวพัก (ตารางที่ 10) พบว่า ร้อยละ29.8 ระบุช่วงเดือนที่พักคือ มกราคม – กุมภาพันธ์ รองลงมาร้อยละ 21.1 ช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม ร้อยละ 10.5 พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ และร้อยละ 5.3 พฤศจิกายน – ธันวาคม ซึ่งจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมมาใช้บริการที่พักในช่วงต้นฤดูหนาว การพักซ้ำพบว่า ร้อยละ 59.6 ระบุว่า มาพักซ้ำ รองลงมาร้อยละ 31.6 ไม่ระบุการพักซ้ำ และร้อยละ 8.8 ไม่มีการพักซ้ำ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวมาพักมากที่สุดในช่วงเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาพักแล้วจะมาพักซ้ำอีก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ให้บริการแบบเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีธรรมชาติสวยงาม อากาศบริสุทธิ์เกษตรกรมีน้ำใจในการให้บริการส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวในปีที่ผ่านมากลับมาใช้บริการบ้านพักและท่องเที่ยวซ้ำอีกเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามช่วงเดือนที่พักและการพักซ้ำ

(n = 57)

ช่วงเดือนที่พักและการพักซ้ำ	จำนวน	ร้อยละ
1. ช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวพัก		
ไม่ระบุช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวพัก	19	33.3
พฤศจิกายน – มกราคม	12	21.1
พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์	6	10.5
พฤศจิกายน – ธันวาคม	3	5.3
มกราคม – กุมภาพันธ์	17	29.8
2. การพักซ้ำ		
ไม่ระบุการพักซ้ำ	18	31.6
มีการพักซ้ำ	34	59.6
ไม่มีการพักซ้ำ	5	8.8

จากการสอบถามเกษตรกรผู้ให้บริการที่พัก (ตารางที่ 11) พบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการบริการห้องพักโดยร้อยละ 56.1 ระบุว่า ประทับใจในการให้บริการ รองลงมาร้อยละ 40.4 ที่พักสะอาด และสะดวก มีความเป็นกันเองของผู้ให้บริการ ร้อยละ 14.0 อาหารอร่อย และสถานที่ร่มรื่น ร้อยละ 5.3 ชอบความเป็นวิถีชีวิตของความพอเพียงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิญชวนมาร่วมกิจกรรมอื่น ๆ และร้อยละ 3.5 ระลึกถึงอดีต และของฝากที่ดีต่อสุขภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวมีความประทับใจและพึงพอใจต่อการบริการห้องพักที่เกษตรกรจัดให้ตลอดจนนักท่องเที่ยวได้เห็นวิถีชีวิต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเป็นอยู่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่เรียบง่ายและมีความเป็นธรรมชาติ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจ และสนใจหันกลับมาพักซ้ำอีกครั้ง

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการบริการห้องพัก

(n = 57)

สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการบริการห้องพัก*	จำนวน	ร้อยละ
ประทับใจในการให้บริการ	32	56.1
ที่พักสะอาด และสะดวก มีความเป็นกันเองของผู้ให้บริการ	23	40.4
อาหารอร่อย และสถานที่ร่มรื่น	8	14.0
ชอบความเป็นวิถีชีวิตของความพอเพียงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3	5.3
ระลึกถึงอดีต และของฝากที่ดีต่อสุขภาพ	2	3.5
เชิญชวนมาร่วมกิจกรรมอื่น ๆ	3	5.3

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพที่ 28 เห็ดชนิดต่าง ๆ ที่จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

นอกจากเกษตรกรจะให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับนักท่องเที่ยวแล้วยังมีการทำกิจกรรมที่ทำร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียว (ตารางที่ 12) พบว่า ร้อยละ 94.7 ระบุว่า ไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว รองลงมาร้อยละ 91.2 พาแขกไปเที่ยวในตำบล สถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร้อยละ 77.2 ไปต้อนรับแขกเวลารถนำนักท่องเที่ยวมา ร้อยละ 68.4 จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ร้อยละ 54.4 ขายของที่ระลึก (เช่น สัญลักษณ์ของอำเภอวังน้ำเขียว พวงกุญแจ และผักหรือดอกไม้) ร้อยละ 24.6 ช่วยบริการเครื่องดื่มให้แก่นักท่องเที่ยว และร้อยละ 21.1ขายอาหารให้กับนักท่องเที่ยว (ที่บ้านหรือจุดขายอาหาร) ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกษตรกรในพื้นที่ได้ทำร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียวล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจ และพึงพอใจต่อการให้บริการเพื่อในโอกาสต่อไปนักท่องเที่ยวจะได้ชวนเพื่อนหรือญาติมาท่องเที่ยวอีก

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามกิจกรรมที่ทำร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียว

(n = 57)

กิจกรรมที่ทำร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียว*	จำนวน	ร้อยละ
พาแขกไปเที่ยวในตำบล สถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ	52	91.2
ไปต้อนรับแขกเวลารถนำนักท่องเที่ยวมา	44	77.2
ช่วยบริการเครื่องดื่มให้แก่นักท่องเที่ยว	14	24.6
ขายของที่ระลึก (เช่น สัญลักษณ์ของอำเภอวังน้ำเขียว พวงกุญแจ และผักหรือดอกไม้)	31	54.4
ขายอาหารให้กับนักท่องเที่ยว (ที่บ้านหรือจุดขายอาหาร)	12	21.1
จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	39	68.4
ไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว	54	94.7

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

การปรับปรุงบ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาค้างแรม (ตารางที่ 13) พบว่า ร้อยละ 75.4 ต้องการจะปรับปรุง และร้อยละ 24.6 ไม่คิดปรับปรุง สำหรับด้านที่ต้องการปรับปรุงพบว่า ร้อยละ 56.1 ต้องการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบ ๆ บ้าน รองลงมาร้อยละ 17.5 ปรับปรุงที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งผ่อนคลาย เพื่อที่จะเดินทางไปยังที่อื่นต่อ ร้อยละ 3.5 กฎระเบียบ (ห้ามนำสิ่งเสพติดและอาวุธ) เส้นทางที่เข้ามาท่องเที่ยวให้สะดวกสบายกว่านี้ ควรเพิ่มห้องนอนอีก 1 ห้อง และมีวิทยากรมาบรรยายนักท่องเที่ยวได้มีความรู้มากขึ้น และร้อยละ 1.8 ปรับปรุงด้านเพิ่มจุดกางเต็นท์ และทำรีสอร์ทส่วนตัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่า ในการจัดการพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในแต่ละปีควรมีการปรับปรุงที่พักเพื่อเตรียมการรองรับนักท่องเที่ยวซึ่งมักจะมาท่องเที่ยวมากในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว ส่งผลให้เกษตรกรที่ให้บริการมีการปรับปรุงบ้านพักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวตลอดฤดูกาล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการปรับปรุงบ้านพักให้นักท่องเที่ยวค้างแรม และด้านที่ต้องการปรับปรุง

(n = 57)

การปรับปรุงบ้านพักให้นักท่องเที่ยวค้างแรมและด้านที่ต้องการปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
1. การปรับปรุงบ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวมากค้างแรม		
ไม่คิดปรับปรุง	14	24.6
คิดต้องการจะปรับปรุง	43	75.4
2. ด้านที่ต้องการปรับปรุง		
กฎระเบียบ (ห้ามนำสิ่งเสพติดและอาวุธ)	2	3.5
เส้นทางที่เข้ามาท่องเที่ยวให้สะดวกสบายกว่านี้	2	3.5
ปรับปรุงที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งผ่อนคลาย เพื่อที่จะเดินทางไปยังที่อื่นต่อ	10	17.5
ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบ ๆ บ้าน	32	56.1
ควรเพิ่มห้องนอนอีก 1 ห้อง	2	3.5
มีวิทยากรมาบรรยายนักท่องเที่ยวได้มีความรู้มากขึ้น	1	3.5
เพิ่มจุดกางเต็นท์ และทำรีสอร์ทส่วนตัวเพิ่มขึ้น	2	1.8

ผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยว (ตารางที่ 14) พบว่า ร้อยละ 96.5 ระบุว่า คือ เพื่อนบ้าน และร้อยละ 1.8 ให้ความสำคัญอันดับ 2 และ 6 ร้อยละ 91.2 ผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยวอันดับ 2 คือ ชุมชนระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 3.5 ให้ความสำคัญอันดับ 3 และร้อยละ 1.8 ให้ความสำคัญอันดับ 1 และ 53 เกษตรกรร้อยละ 5.3 ให้ความสำคัญกับชุมชนระดับตำบล อบต. อันดับ 3 และร้อยละ 1.8 ให้ความสำคัญอันดับ 2 และ 4 ร้อยละ 5.3 ให้ความสำคัญกับข้าราชการของอำเภอวังน้ำเขียวอันดับ 3 ร้อยละ 68.4 ให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่ริเริ่มพานักท่องเที่ยว อันดับ 3 และร้อยละ 5.3 ให้ความสำคัญอันดับ 2 และร้อยละ 17.5 ให้ความสำคัญกับสื่อ และสิ่งพิมพ์ที่กล่าวขวัญถึงบรรยากาศการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวอันดับ 3 และร้อยละ 1.8 ให้ความสำคัญอันดับ 1 จะเห็นได้ว่าเพื่อนบ้านมีอิทธิพลต่อการมีบทบาทเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยว รองลงมาคือ ชุมชน ซึ่งเพื่อนบ้านเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการทำกิจกรรมในทุกเรื่อง โดยธรรมชาติของมนุษย์เมื่อเห็นผู้อื่นทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตามประสบผลสำเร็จจึงมักต้องการทำตามบ้าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยว

(n = 57)

ผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยว	ระดับความสำคัญ					
	1	2	3	4	5	6
เพื่อนบ้าน	55 (96.5)	1 (1.8)	-	-	-	1 (1.8)
ชุมชนระดับหมู่บ้าน	1 (1.8)	52 (91.2)	2 (3.5)	-	1 (1.8)	-
ชุมชนระดับตำบล อบต.	-	1 (1.8)	3 (5.3)	1 (1.8)	-	-
ข้าราชการของอำเภอวังน้ำเขียว	-	-	3 (5.3)	-	-	-
ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่ริเริ่มพานักท่องเที่ยว	-	3 (5.3)	39 (68.4)	-	-	-
สื่อ และสิ่งพิมพ์ที่กล่าวขวัญถึงบรรยากาศการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว	1 (1.8)	-	10 (17.5)	-	-	-

ผลดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยว (ตารางที่ 15) พบว่า ร้อยละ 100.0 ระบุว่า ทำให้ชุมชนมีรายได้และมีงานทำ รองลงมาร้อยละ 31.6 มีรายได้เพิ่มขึ้นในครอบครัว ร้อยละ 7.0 เมื่อนักท่องเที่ยวประทับใจ ก็จะไปบอกต่อกันและกลับมาพักอีก ร้อยละ 5.3 เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และร้อยละ 3.5 จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนได้มากขึ้น และลดปัญหาการว่างงาน สำหรับสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลเสียต่อชุมชนพบว่า ร้อยละ 15.8 ระบุว่าสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลเสียต่อชุมชน คือ นักท่องเที่ยวไปจับต้องผลผลิตการเกษตร เช่น เห็ด ทำให้เห็ดมีรอยช้ำไม่สด และร้อยละ 8.8 ส่งเสียงดัง ส่วนการแก้ไขพบว่า ร้อยละ 15.8 ระบุว่าการแก้ไขคือ จัดทำคำแนะนำการใช้บริการห้องพักและชมสวนอย่างชัดเจน และร้อยละ 10.5 แจ้งให้คณะกรรมการโฮมสเตย์ทราบ ผู้ที่ควรแก้ไข พบว่า ร้อยละ 19.3 ระบุว่าคือ คณะกรรมการที่ทำงานจะเริ่มพูดคุยและปรับกฎระเบียบให้เหมาะสม จะเห็นได้ว่า ในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งผลดีต่อพื้นที่และชุมชนให้มีรายได้และงานทำเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพแก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกษตรกรและชุมชน สำหรับคณะกรรมการหมู่บ้านมีความสำคัญในการปรับปรุงระเบียบ คำแนะนำในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่นักท่องเที่ยวตลอดจนการบริหารจัดการให้ชุมชนให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจต่อไป

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรให้ผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยว

(n = 57)

ผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. ผลดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยว*		
มีรายได้เพิ่มขึ้นในครอบครัว	18	31.6
ทำให้ชุมชนมีรายได้และมีงานทำ	57	100.0
เรียนรู้ซึ่งกันและกัน	3	5.3
เมื่อนักท่องเที่ยวประทับใจ ก็จะไปบอกต่อกันและกลับมาพักอีก	4	7.0
จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนได้มากขึ้น	2	3.5
การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม	3	5.3
ลดปัญหาการว่างงาน	2	3.5
2. สิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลเสียต่อชุมชน		
นักท่องเที่ยวไปจับต้องผลผลิตการเกษตร เช่น เห็ด ทำให้เห็ดมีรอยช้ำไม่สด	9	15.8
ส่งเสียงดัง	5	8.8
ไม่ระบุ	43	75.4
3. การแก้ไข		
จัดทำคำแนะนำในการใช้บริการห้องพักและชมสวนอย่างชัดเจน	9	15.8
แจ้งให้คณะกรรมการโฮมสเตย์ทราบ	6	10.5
ไม่ระบุ	42	73.7
4. ผู้ที่ควรแก้ไข		
คณะกรรมการที่ทำงานจะเริ่มพูดคุยและปรับกฎระเบียบให้เหมาะสม	11	19.3
ไม่ระบุ	46	80.7

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว (ตารางที่ 16) พบว่า ร้อยละ100.0 ระบุว่า การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวคือ ป้ายบอก ณ ศูนย์บริการลูกค้าหรือทางเข้า และมีป้ายบอกเป็นระยะ ๆ ในแต่ละจุดจำนวนเท่ากันทั้ง 2 ประเด็น รองลงมาร้อยละ 52.6 อื่น ๆ เว็บไซต์ โปสเตอร์ เอกสารแนะนำวิทยากร ร้อยละ 36.8 มีเอกสารประกอบการบรรยาย และร้อยละ 31.6 มัคคุเทศก์ ส่วนการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวพบว่า ร้อยละ 100.0 มีการฝึกอบรม และร้อยละ 96.5 มีประสบการณ์ในการรับการฝึกอบรม

ภาพที่ 29 แหล่งบริการโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยว

หน่วยงานที่ให้บริการความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่พบว่า ร้อยละ 78.9 ระบุว่าคือ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครราชสีมา รองลงมาร้อยละ 38.6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ร้อยละ 17.5 สำนักงานเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมาและเครือข่ายโฮมสเตย์ระดับหมู่บ้าน ระดับภาค ร้อยละ 15.8 กรมส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 10.5 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 8.8 สำนักงานท่องเที่ยว กรมป่าไม้และองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียว ร้อยละ 7.0 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และกรมวิชาการเกษตร จำนวนเท่ากันทั้ง 3 หน่วยงาน ร้อยละ 5.3 สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านนารีสวัสดิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 5.3 การศึกษานอก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โรงเรียน ร้อยละ 3.5 ศูนย์โภชนาการจังหวัดเชียงใหม่ และร้อยละ 1.8 มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า และนายเติมทรัพย์ โพธิ์ดี ผู้ก่อตั้งสมาคมเห็ด

ภาพที่ 30 ป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว

ประสบการณ์ในการรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวพบว่า เกษตรกรร้อยละ 96.5 เคยมีประสบการณ์ และร้อยละ 3.5 ไม่เคยมีประสบการณ์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม พบว่า ร้อยละ 68.4 ระบุว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมคือ นำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการประทับใจ รองลงมาร้อยละ 28.1 นำความรู้ที่ได้มาเพิ่มผลผลิต สามารถอธิบายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้เข้ามาเยี่ยมชมอย่างถูกต้อง ร้อยละ 21.1 ทำให้รู้ทัศนคติเกี่ยวกับการประกอบการโฮมสเตย์ ร้อยละ 10.5 สามารถปรับให้เหมาะสมกับหมู่บ้านอย่างเหมาะสม ร้อยละ 8.8 ทราบปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในการทำโฮมสเตย์ และทำให้รู้วิธีการเพาะเห็ดที่ถูกต้อง ร้อยละ 3.5 เคยไปประชุมเกี่ยวกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในตัวเมืองนครราชสีมา และได้เทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำเชื้อเห็ดและการเพาะเห็ดที่ถูกวิธีเพื่อนำไปเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวรู้ จำนวนเท่ากันทั้ง 2 ประเด็น และร้อยละ 1.8 ทำให้ทราบในเครือข่ายที่ทำโฮมสเตย์เหมือนกัน มีชาวต่างชาติค่อนข้างน้อย และพยายามจัดหาแหล่งข้อมูลที่ท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่เพื่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการและมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลให้เกษตรกรได้รับการฝึกฝนและได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงในการบริการให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการให้บริการเป็นอย่างดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว

(n = 57)

การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว*		
ป้ายบอก ณ ศูนย์บริการลูกค้าหรือทางเข้า	57	100.0
มีป้ายบอกเป็นระยะ ๆ ในแต่ละจุด	57	100.0
มัคคุเทศก์	18	31.6
มีเอกสารประกอบการบรรยาย	21	36.8
อื่น ๆ เว็บไซต์ โปสเตอร์ เอกสารแนะนำ วิทยากร	30	52.6
2. การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว		
มี	57	100.0
3. ประสบการณ์ในการรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว		
ไม่เคย	5	3.5
เคย	52	96.5
4. หน่วยงานที่ให้บริการความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่*		
สำนักงานเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว	10	17.5
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	4	7.0
มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า	1	1.8
สำนักงานท่องเที่ยว	5	8.8
กรมป่าไม้	5	8.8
กรมส่งเสริมการเกษตร	9	15.8
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	22	38.6
สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา	10	17.5
สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครราชสีมา	45	78.9
กรมวิชาการเกษตร	4	7.0
สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านนารีสวัสดิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	3	5.3
เครือข่ายโฮมสเตย์ระดับหมู่บ้าน ระดับภาค	10	17.5

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n = 57)

การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
นายเติมทรัพย์ โพธิ์ดี ผู้ก่อตั้งสมาคมเห็ด	1	1.8
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	6	10.5
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	4	7.0
การศึกษานอกโรงเรียน	3	5.3
ศูนย์โภชนาการจังหวัดเชียงใหม่	2	3.5
องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียว	5	8.8
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม*		
ทำให้ทราบในเครือข่ายที่ทำโฮมสเตย์เหมือนกัน	1	1.8
ทราบปัญหา ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในการทำโฮมสเตย์	5	8.8
มีชาวต่างชาติค่อนข้างน้อย	1	1.8
นำความรู้ที่ได้มาเพิ่มผลผลิต สามารถอธิบายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้เข้ามาเยี่ยมชมอย่างถูกต้อง	16	28.1
นำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการประทับใจ	39	68.4
เคยไปประชุมเกี่ยวกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในตัวเมืองนครราชสีมา	2	3.5
ได้เทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำเชื้อเห็ดและการเพาะเห็ดที่ถูกวิธีเพื่อนำไปเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวรู้	2	3.5
สามารถปรับให้เหมาะสมกับหมู่บ้านอย่างเหมาะสม	6	10.5
ทำให้รู้ทัศนคติเกี่ยวกับการประกอบการโฮมสเตย์	12	21.1
พยายามจัดหาแหล่งข้อมูลที่ท่องเที่ยวให้มากขึ้น	1	1.8
ทำให้รู้วิธีการเพาะเห็ดที่ถูกต้อง	5	8.8

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1 ปัญหา อุปสรรคในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ปัญหา อุปสรรคในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ตารางที่ 17) พบว่า ร้อยละ 12.3 ประสบปัญหานายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างรีสอร์ท รองลงมาร้อยละ 10.5 บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ ร้อยละ 8.8 ขาดการประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 7.0 เกิดมลพิษ อากาศเปลี่ยนแปลง และมีขยะมากในพื้นที่ โรคและแมลงศัตรูพืชผัก และไม้ผลรบกวน และนักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากวิทยากรบรรยายไม่ทั่วถึงเพราะไม่มีห้องสัมมนา ร้อยละ 5.3 สมาชิกขาดการจัดการ ค่านิยมของคนในชุมชนและหน่วยงานรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความเข้าใจและไม่ได้ส่งเสริมอย่างจริงจัง ร้อยละ 3.5 ชุมชนเสียความเป็นส่วนตัว เสียงดัง และร้อยละ 1.8 นายทุนนอกพื้นที่ ประชุมคณะกรรมการและร่วมพูดคุยกับนายทุนที่เข้ามาในพื้นที่ จะเห็นได้ว่าในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแม้จะเป็นการบริการของเกษตรกรซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้บริการโดยสมาชิกในครัวเรือน และเป็นบริการขนาดเล็ก

เมื่อชุมชนร่วมกันดำเนินการย่อมเกิดปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหาในการจัดการของชุมชน ดังนั้นชุมชนควรให้ความร่วมมือในการช่วยกันรักษาและอนุรักษ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ของตนเองให้คงอยู่ ตลอดจนขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวในการช่วยกันรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายทางธรรมชาติ ตลอดจนบรรยากาศในการท่องเที่ยวต่อไป

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามปัญหาอุปสรรคในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(n = 57)

ปัญหา อุปสรรคในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ชุมชนเสียความเป็นส่วนตัว เสียงดัง	2	3.5
ขาดการประชาสัมพันธ์	5	8.8
นายทุนนอกพื้นที่ ประชุมคณะกรรมการและร่วมพูดคุยกับนายทุนที่เข้ามาในพื้นที่	1	1.8
เกิดมลพิษ อากาศเปลี่ยนแปลง และมีขยะมากในพื้นที่	4	7.0
สมาชิกขาดการจัดการ ค่านิยมของคนในชุมชน	3	5.3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ปัญหา อุปสรรคในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ	6	10.5
โรคและแมลงศัตรูพืชผัก และไม้ผลรบกวน	4	7.0
นักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากวิทยากรบรรยายไม่ทั่วถึงเพราะไม่มีห้องสัมมนา	4	7.0
นายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างรีสอร์ท	7	12.3
หน่วยงานรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความเข้าใจและไม่ได้ส่งเสริมอย่างจริงจัง	3	5.3
ไม่ระบุ	18	31.6

3.2 ข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ตารางที่ 18) พบว่า ร้อยละ 70.2 เห็นว่า ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้นักท่องมาใช้บริการตลอดทั้งปี รองลงมาร้อยละ 17.5 อยากให้หน่วยงานรัฐบาลเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้สมาชิกโฮมสเตย์เพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 19.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกรมส่งเสริมการเกษตรเข้ามาดูแลและให้คำปรึกษามากขึ้นร้อยละ 14.0 ควรหาทางออกร่วมกันทุกฝ่าย โดยการประชุมและมีความสามัคคีกัน สนับสนุนเงินทุนและงบประมาณ และสนับสนุนให้ตำบลวังน้ำเขียวมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเหมือนตำบลไทยสามัคคี จำนวนเท่ากันทั้ง 3 ประเด็น ร้อยละ 10.5 ให้มีการศึกษาดูงานกับเครือข่ายโฮมสเตย์ภาคต่าง ๆ ร้อยละ 8.8 ควรประสานงานและทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพร้อมอนุรักษ์ สร้างจิตสำนึก และอยากให้มีตลาดรองรับนักท่องเที่ยวและผลผลิตการเกษตร จำนวนเท่ากันทั้ง 3 ประเด็น ร้อยละ 7.0 ควรเพิ่มสาธารณูปโภคในพื้นที่ให้สะดวกมากขึ้น ร้อยละ 3.5 เพิ่มแนวความคิดในการเพิ่มจุดขาย เช่น ล่องแก่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(n = 57)

ข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*	จำนวน	ร้อยละ
ควรประสานงานและทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่	5	8.8
ควรหาทางออกร่วมกันทุกฝ่าย โดยการประชุมและมีความสามัคคีกัน	8	14.0
เพิ่มแนวความคิดในการเพิ่มจุดขายเช่น ล่องแก่ง	2	3.5
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพร้อมอนุรักษ์ สร้างจิตสำนึก	5	8.8
สนับสนุนเงินทุนและงบประมาณ	8	14.0
ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้นักท่องมาใช้บริการตลอดทั้งปี	40	70.2
สนับสนุนให้ตำบลวังน้ำเขียวมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเหมือนตำบลไทยสามัคคี	8	14.0
อยากให้หน่วยงานรัฐบาลเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้สมาชิกโฮมสเตย์เพิ่มมากขึ้น	10	17.5
อยากให้มีตลาดรองรับนักท่องเที่ยวและผลผลิตการเกษตร	5	8.8
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกรมส่งเสริมการเกษตรเข้ามาดูแลและให้คำปรึกษามากขึ้น	11	19.3
ควรเพิ่มสาธารณูปโภคในพื้นที่ให้สะดวกมากขึ้น	4	7.0
ให้มีการศึกษาดูงานกับเครือข่ายโฮมสเตย์ภาคต่าง ๆ	6	10.5

* มีการนับซ้ำ/ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ข้อวิจารณ์

จากการศึกษา การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อวิจารณ์ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร อายุเฉลี่ย 49.46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาศัยอยู่ในตำบลและหมู่บ้านระหว่างปี 2521 – 2530 โดยมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลี่ย 23.53 ปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.81 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.63 คน เกษตรกรร้อยละ 49.1 สมาชิกในครัวเรือนให้บริการที่พัก (โฮมสเตย์) แก่นักท่องเที่ยว รายได้หลักของครอบครัวมาจากการรับจ้างทั่วไป รายได้รองของครอบครัวมาจากการรับจ้างทั่วไป เกษตรกรมีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท มีพื้นที่ทำกิน เฉลี่ย 16.95 ไร่ มีพื้นที่บ้าน เฉลี่ย 2.66 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และร้อยละ 3.5 ลักษณะการถือครองที่ดินทำกินโดยการเช่า พืชที่ปลูกเป็นประจำ ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ไม้ผลไม้ยืนต้น พืชผักธรรมดา ผักปลอดสารพิษ ไม้ดอกไม้ประดับ และเลี้ยงเป็ดไก่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้หลักจากการรับจ้าง และมีรายได้รองจากการรับจ้าง เนื่องจากในพื้นที่มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีนายทุนมาลงทุนในการให้บริการท่องเที่ยวส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่รับจ้างจากนายทุนและให้บริการที่พักโดยเฉพาะโฮมสเตย์ของตนเองเล็กน้อย เมื่อดูจากพื้นที่ทำกินและพืชที่ปลูกยังคงมีพื้นที่ทำกินโดยเฉลี่ยค่อนข้างมาก และพืชที่ปลูกหลักได้แก่ ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชไร่ที่มีปัญหาด้านการตลาดอยู่ในปัจจุบันส่งผลให้ได้ราคาไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ส่งผลให้รายได้หลักจึงมาจากการรับจ้างในการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และให้บริการการท่องเที่ยวมากกว่า

การริเริ่มการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร เริ่มให้บริการครั้งแรกระหว่าง ปี 2546 – 2550 บุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจในการให้บริการคือ เพื่อนบ้าน กิจกรรมที่ให้บริการคือ สวนองุ่น เปิดให้บริการในช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม เหตุผลที่เปิดให้บริการเพราะมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นที่ระลึก เหตุผลที่นักท่องเที่ยวสนใจในการบริการเพราะเป็นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมทั้งอำเภอวังน้ำเขียว ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ให้บริการในช่วงปี 2546 – 2550 ทั้งนี้เนื่องจากเป็นช่วงที่การท่องเที่ยวของไทยกำลังเติบโต และหน่วยงานให้ความสำคัญและส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยว และจะเห็นได้ว่าบุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจในการบริการคือ เพื่อนบ้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเพื่อนบ้านมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร โดยธรรมชาติคนเราจะทำอะไรเหมือน ๆ กัน เช่นการปลูกพืช เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง พืชผัก เมื่อเพื่อนบ้านทำและได้ผลผลิตมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็จะทำจาม ดังจะเห็นได้จากเพื่อนบ้านได้มีการให้บริการท่องเที่ยวโดยเปิดสวน/ไร่ ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม เกษตรกรข้างเคียงหรือเพื่อนบ้านก็อยากจะทำตาม เป็นต้น ส่วนช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนิยมเที่ยวมากที่สุดคือ ช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม เนื่องจากเป็นช่วงฤดูหนาวอีกทั้งอำเภอวังน้ำเขียวได้มีการปลูกพืชเมืองหนาว และมีอากาศดีสมดังฉายานามที่ว่า “สวิตเซอร์แลนด์ในเมืองไทย” จึงทำให้นักท่องเที่ยวนิยมเข้ามาเที่ยวมาที่สุด ส่วนเหตุผลที่เปิดให้บริการเพราะมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นที่ระลึก เนื่องจากเกษตรกรในตำบล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทยสามัคคีและตำบลวังน้ำเขียวเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกพืชเมืองหนาว ไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผล และการเพาะเห็ด ส่งผลให้มีผลผลิตจำหน่ายให้กับผู้มาท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ส่วนเหตุผลที่นักท่องเที่ยวสนใจในการบริการเพราะเป็นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมทั้งอำเภอวังน้ำเขียว ทั้งนี้เนื่องจากที่ตั้งของทั้งตำบลวังน้ำเขียวและตำบลไทยสามัคคีเป็นตำบลที่เป็นทางผ่านไปยังอำเภอ อีกทั้งตำบลข้างเคียงหรือรอบ ๆ มีพื้นที่ให้บริการท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจึงนิยมมาเที่ยวในตำบลดังกล่าว เพื่อจะได้แวะชมท่องเที่ยวในตำบลอื่น ๆ ในอำเภอวังน้ำเขียวด้วย ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ทัตตะวร (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาหมู่บ้านปราสาทใต้ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาที่มุ่งพิจารณาถึงปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและลักษณะการมีส่วนร่วมของชาวบ้านปราสาทใต้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพบว่า ปัจจัยอันได้แก่ ความสำเร็จที่ได้รับจากการพัฒนาในอดีต ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมของหมู่บ้าน และลักษณะของผู้นำชุมชน ทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับชุมชน ปัจจัยด้านคุณลักษณะกิจกรรมที่ได้มีการนำเอาวัสดุที่หาได้ง่ายภายในหมู่บ้านมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตงานหัตถกรรม

ระยะทางจากตัวอำเภอถึงกิจกรรมท่องเที่ยวระหว่าง 10 – 12 กิโลเมตร ลักษณะเป็นถนน ลาดยาง ยานพาหนะที่เข้าถึงสวน/ไร่ คือ รถจักรยานยนต์ สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน คือ ความสะดวกจากการเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่ให้บริการที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยวที่มาพักคือ ที่นอน ค่าบริการต่อคน เฉลี่ย 135.09 บาท และค่าบริการอาหารเฉลี่ย 43.64 บาทต่อมื้อ จะเห็นได้ว่า ตำบลไทยสามัคคีและตำบลวังน้ำเขียวอยู่ห่างจากตัวอำเภอไม่ไกล ในการเดินทางมีการคมนาคมสะดวกสบาย อีกทั้งค่าบริการที่พักต่อคืนอยู่ในอัตราค่อนข้างต่ำ ส่งผลให้เป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวสนใจในการท่องเที่ยว และมาท่องเที่ยวซ้ำแทบทุกปี

สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการบริการห้องพักคือ ประทับใจในการให้บริการ ผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยวอันดับแรกคือ เพื่อนบ้าน ผลดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีรายได้และมีงานทำ ทั้งนี้อาจเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวแล้วอยากมาท่องเที่ยวอีก เนื่องจากเพื่อนบ้านและชาวบ้านมีความรักความสามัคคีให้ความร่วมมือในการให้บริการท่องเที่ยว จะเห็นได้จากผลที่ทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจคือการบริการ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่เกิดให้ชุมชนส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ให้ความร่วมมือในการให้บริการที่พักจึงส่งผลให้เกษตรกรในชุมชนมีรายได้และมีงานทำ ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว และอีกทั้งชุมชนนำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุดที่เป็นลักษณะเด่นของชุมชน โดยเฉพาะผลิตผลทางการเกษตร และธรรมชาติที่สวยงาม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารุณี บุญธรรม (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนม้งในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาบ้านน้ำคะ ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งมีวิถีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ ทั้งในด้านการดำรงชีพ ความเชื่อ และการประกอบอาชีพ คนม้งเชื่อว่ามีภูตผีคอยปกป้องธรรมชาติบริเวณที่ตั้งถิ่นฐาน และผีเหล่านี้จะคอยให้ความช่วยเหลือ และคุ้มครองให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าภูตผีและธรรมชาติกับคนม้งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ลักษณะการตั้งถิ่นฐานในป่าเขา ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ดี มีภูมิประเทศที่สวยงาม ตลอดทั้งมีจุดเด่นในวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างจากสังคมอื่น ๆ นับว่าเป็นศักยภาพของคนม้ง ที่จะนำมาใช้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ในการที่จะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ภูมิปัญญาองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และระบบการเกษตรของเกษตรกรในตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมให้บริการการท่องเที่ยว 2) ทราบถึงเหตุผลและแรงจูงใจในการเข้าร่วมว่ามาจากใคร ครอบครัวเอง หรือผู้นำชุมชน รวมทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวในแปลงชมผัก ผลไม้ และชีวิตความเป็นอยู่ และทราบผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน และ 3) ทราบปัญหา อุปสรรคของการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยคนในพื้นที่ตำบลวังน้ำเขียว ตำบลไทยสามัคคี และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรในอำเภอวังน้ำเขียวที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 57 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัวพบว่า เกษตรกร อายุเฉลี่ย 49.46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้าน เฉลี่ย 24.02 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีแรงงานในครัวเรือนระหว่างเฉลี่ย 3 คน สมาชิกในครัวเรือนให้บริการที่พัก (โฮมสเตย์) แก่นักท่องเที่ยว รองลงมารับจ้างทั่วไปตามการจ้างงานของนายจ้างและทำโฮมสเตย์เป็นรายได้เสริม รายได้หลักของครอบครัวมาจากการรับจ้างทั่วไป รองลงมาทำสวน และปลูกพืชผักเมืองหนาว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีรายได้รองของครอบครัว เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 173,912.25 บาท มีพื้นที่ทำกินเฉลี่ย 16.95 สูงสุด 50 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ พื้นที่ปลูกบ้านเฉลี่ย 2.66 ไร่ ส่วนใหญ่ลักษณะการถือครองที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พืชที่ปลูกเป็นประจำได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ไม้ผลไม้ยืนต้น พืชผักธรรมดา ผักปลอดสารพิษ ไม้ดอกไม้ประดับ และเลี้ยงเป็ดไก่

การริเริ่มการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มให้บริการครั้งแรกระหว่าง ปี 2546 – 2550 บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการคือ เพื่อนบ้าน กิจกรรมที่ให้บริการคือ โฮมสเตย์ รองลงมาให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวและเข้าชมฟาร์มเห็ด มีพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม 15 ไร่ กิจกรรมที่ให้บริการนักท่องเที่ยวเข้าชมคือการปลูกพืชผัก รองลงมา ได้แก่ การปลูกสลัดแก้ว และเห็ดหอม การปลูกเบญจมาศ หน้าวัว สำหรับการเปิดให้บริการพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมในช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม รองลงมาเปิดให้บริการในช่วงเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการเปิดให้บริการท่องเที่ยว เหตุผลที่เปิดให้บริการเพราะมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นที่ระลึก รองลงมา เป็นจุดท่องเที่ยวและเผยแพร่ความรู้ ให้เหตุผลที่ไม่เปิดบริการเพราะไม่มีสวนเป็นของตนเอง ระบุเหตุผลที่นักท่องเที่ยวสนใจในการบริการว่า เป็นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมทั้งอำเภอวังน้ำเขียว รองลงมาเข้าเยี่ยมชม ถ่ายภาพที่ระลึก และบรรยากาศดี ระยะทางจากตัวอำเภอถึงกิจกรรมท่องเที่ยว ระหว่าง 10 – 12 กิโลเมตร เฉลี่ย 11.12 กิโลเมตร และเกษตรกรได้ระบุว่า ลักษณะของถนนหรือทางเข้าสวน/ไร่มีลักษณะเป็นถนนลาดยาง สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานคือ ความสะดวกจากการเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวรองลงมา มีป้ายบอกทางในการเดินทางมาท่องเที่ยว ให้บริการที่พัก ให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวในปี 2538 – 2550 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการเพิ่มห้องนอน รองลงมามีการเพิ่มห้องนอน โดยมีค่าใช้จ่ายปรับปรุงห้องนอน เฉลี่ย 24,736.84 บาท มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการปรับปรุงห้องน้ำต่ำกว่า 12,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายปรับปรุงห้องน้ำเฉลี่ย 7,929.83 บาท และค่าใช้จ่ายปรับปรุงด้านอื่น ๆ เช่น การซ่อมแซมอาคารบ้านพัก น้อยกว่า 5,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายปรับปรุงด้านอื่น ๆ เฉลี่ย 3,684.21 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายในการลงทุนในการปรับปรุงห้องพักพักระหว่าง 30,001 – 60,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายการลงทุนในการปรับปรุงห้องพัก เฉลี่ย 30,321.05 บาท ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงซ่อมแซม 5,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงซ่อมแซม เฉลี่ย 1,096.49 บาท

สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยวที่มาพักพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยวที่มาพักคือ ที่นอน อุปกรณ์เครื่องครัว และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พอใจในการให้บริการบ้านพัก ส่วนค่าบริการต่อคนในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่จำนวน 200 บาทต่อคน โดยมีค่าบริการ เฉลี่ย 136.84 บาทต่อคน ค่าบริการต่อวัน 200 บาท โดยมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ค่าบริการต่อวัน เฉลี่ย 229.83 บาท ค่าบริการอาหาร 70 บาทต่อมื้อ โดยมีค่าบริการอาหาร เฉลี่ย 47.02 บาทต่อมื้อ ช่วงเดือนที่นักท่องเที่ยวพักคือมกราคม – กุมภาพันธ์ และมีนักท่องเที่ยวมาพักซ้ำ สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการบริการห้องพักคือ ประทับใจในการให้บริการ ที่พักสะอาด และสะดวก มีความเป็นกันเองของผู้ให้บริการ นอกจากนี้ในพื้นที่ยังให้ความร่วมมือและกิจกรรมที่ทำร่วมกับอำเภอวังน้ำเขียวคือ ไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว พาแขกไปเที่ยวในตำบล สถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ

การปรับปรุงบ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาค้างแรมเกษตรกรส่วนใหญ่คิดต้องการจะปรับปรุง โดยสิ่งที่ต้องการปรับปรุงได้แก่ ภูมิทัศน์รอบ ๆ บ้าน ปรับปรุงที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งผ่อนคลาย เพื่อที่จะเกิดทางไปยังที่อื่นต่อ ผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยวอันดับแรกคือ เพื่อนบ้าน ผู้มีบทบาทในการเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยวอันดับ 2 คือ ชุมชนระดับหมู่บ้าน ให้ความสำคัญกับชุมชนระดับตำบล อบต.อันดับ 5 เกษตรกรผู้ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ทั้งหมดระบุว่าผลดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีรายได้และมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้นในครอบครัว สิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลเสียต่อชุมชน คือ นักท่องเที่ยวไปจับต้องผลผลิตการเกษตร เช่น เห็ด ทำให้เห็ดมีรอยช้ำไม่สด และส่งเสียงดัง สำหรับการแก้ไข เกษตรกรได้เสนอแนวทางคือ ควรจัดทำคะแนะนำในการให้บริการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และแจ้งให้คณะกรรมการโฮมสเตย์ทราบ ผู้ที่ควรแก้ไขคือ คณะกรรมการที่ทำงานจะเริ่มพูดคุยและปรับกฎระเบียบให้เหมาะสม เกษตรกรผู้ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่ระบุว่า การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวคือ ป้ายบอก ณ ศูนย์บริการลูกค้าหรือทางเข้า และมีป้ายบอกเป็นระยะ ๆ ในแต่ละจุด เว็บไซต์ โปสเตอร์ เอกสารแนะนำ วิทยากร มีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว หน่วยงานที่ให้ความรู้คือ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ร้อยละ 96.5 เคยมีประสบการณ์ในการรับการฝึกอบรม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมคือ นำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการประทับใจ และนำความรู้ที่ได้มาเพิ่มผลผลิต สามารถอธิบายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้เข้ามาเยี่ยมชมอย่างถูกต้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือ นายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างรีสอร์ท รองลงมาบางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ ขาดการประชาสัมพันธ์ เกิดมลพิษอากาศเปลี่ยนแปลง และมีขยะมากในพื้นที่ โรคและแมลงศัตรูพืชผัก และไม้ผลรบกวน และนักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากวิทยากรบรรยายไม่ทั่วถึงเพราะไม่มีห้องสัมมนา สมาชิกขาดการจัดการ ค่านิยมของคนในชุมชน และหน่วยงานรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความเข้าใจและไม่ได้ส่งเสริมอย่างจริงจัง ชุมชนเสียความเป็นส่วนตัว เสียงดัง และนายทุนนอกพื้นที่ ประชุมคณะกรรมการและร่วมพูดคุยกับนายทุนที่เข้ามาในพื้นที่

เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้นักท่องมาใช้บริการตลอดทั้งปี รองลงมา อยากให้หน่วยงานรัฐบาลเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้สมาชิกโฮมสเตย์เพิ่มมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกรมส่งเสริมการเกษตรเข้ามาดูแลและให้คำปรึกษามากขึ้น ควรหาทางออกร่วมกันทุกฝ่าย โดยการประชุมและมีความสามัคคีกัน สนับสนุนเงินทุนและงบประมาณ และสนับสนุนให้ตำบลวังน้ำเขียวมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเหมือนตำบลไทยสามัคคี ให้มีการศึกษาดูงานกับเครือข่ายโฮมสเตย์ภาคต่าง ๆ ควรประสานงานและทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพร้อมอนุรักษ์ สร้างจิตสำนึก และอยากให้มีตลาดรองรับนักท่องเที่ยวและผลผลิตการเกษตร ควรเพิ่มสาธารณูปโภคในพื้นที่ให้สะดวกมากขึ้น และเพิ่มแนวความคิดในการเพิ่มจุดขายเช่น ล่องแก่ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. อำเภอวังน้ำเขียว เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ การเที่ยวชมไร่/สวน/ฟาร์มของเกษตรกร เที่ยวชมธรรมชาติ อีกทั้งเกษตรกรที่ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาว และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการศึกษาตลอดจนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวส่งเสริมให้มีความพร้อมหรือมีศักยภาพทั้งพื้นที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และคนซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของอำเภอวังน้ำเขียว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานอำเภอวังน้ำเขียว สำนักงานเกษตรอำเภอและหน่วยงานราชการต่าง ๆ ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้อำเภอวังน้ำเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวตลอดปี

2. ในอำเภอวังน้ำเขียวมีสถานที่บริการนักท่องเที่ยวหรือรีสอร์ทเข้ามาดำเนินการมากมาย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนครัวเรือนเกษตรในการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ โดยนำวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านหรือครัวเรือนเกษตรกรเข้ามามีบทบาทและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้บริการในด้านให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ร่วมวิถีชีวิตพื้นบ้านของครัวเรือนเกษตรกร เป็นต้น

2. เกษตรกร ประสบปัญหานายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างรีสอร์ท ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวควรร่วมมือกันในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และช่วงฤดูหลังการท่องเที่ยวควรส่งเสริมอาชีพเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกร เพื่อไม่ต้องขายพื้นที่ดังกล่าวให้กับนายทุนถ้าเกษตรกรทุกคนมีงานทำและมีรายได้

3. บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เช่นองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และส่งเสริมแนะนำให้เกษตรกรปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยในฤดูแล้ง เพื่อทดแทนการขาดน้ำใช้เพื่อการเกษตร และการท่องเที่ยวดังกล่าว

4. ขาดการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับเกษตรกรในอำเภอวังน้ำเขียว อาจประชาสัมพันธ์จุดเด่น หรือผลิตภัณฑ์เด่น ๆ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี เทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อดึงดูดและเป็นแรงบันดาลใจให้แก่นักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมและมาใช้บริการ

5. หน่วยงานรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความเข้าใจและไม่ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างจริงจัง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับเกษตรกรในชุมชนเป็นอย่างมาก ควรตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะเป็นการบริการที่เกษตรกรได้รายได้เสริมและรายได้หลักจากการปลูกพืช เกษตรกรใช้ที่ดินในการเกษตรอย่างคุ้มค่า เป็นทั้งผลิตผลผลิตและเป็นแหล่งท่องเที่ยวใช้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ดังนั้นควรให้ความสำคัญ และจัดทำเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยที่มุ่งให้เกิดการใช้ประโยชน์ของที่ดินของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้แสดงความรู้ความสามารถและวิธีการใช้ประโยชน์ของที่ดินเกษตรกรที่มีอยู่ให้เกิดการท่องเที่ยวมากที่สุด หากจะมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป ขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาศักยภาพและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเจาะลึก เพื่อพัฒนาการให้บริการการท่องเที่ยวและขยายตัวไปยังเกษตรกรรายอื่น ๆ ในชุมชนและให้ทั่วถึงทุกครัวเรือนในชุมชน
2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่ยังไม่พร้อมในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทราบความคิดเห็นในแง่ลบของเกษตรกรในชุมชน และศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และนำมาปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

_____. 2543. **รายงานประจำปี 2543**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

จิราพร ทัตตะวร. 2542. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาหมู่บ้านปราสาทใต้ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา**. ภาคนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชยันต์ วรรธนะภูติ. 2537. **คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา**. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา.

ดารารัตน์ วรจิตตานนท์. 2542. **ศักยภาพองค์กรชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาแก่งหินเพิง อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดารุณี บุญธรรม. 2543. **ศักยภาพของชุมชนม้งในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาบ้านน้ำคะ ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นริศรา สธนเสาวภาคย์. 2545. **การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเป็นที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรกรรม**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐกิจธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประเวศ วะสี. 2535. “องค์กรชุมชน ทางรอดของรัฐบาลและสังคมไทย”. **มติชนรายวัน**, 10 ธันวาคม 2535.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รัชยา กุลวานิชไชยนันท์. 2535. **ความพึงพอใจของผู้ประกันตนต่อบริการทางการแพทย์ ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกันตนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานประกันสังคม.

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2545. **เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว: เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อัดสำเนา)

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2540. **คุณภาพคือการบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: ส่วนตำราสนับสนุนเทคนิคอุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น).

วีรพงษ์ เฉลิมจีระรัตน์. 2539. **คุณภาพในการบริการ**. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น).

_____. 2543. **คุณภาพในการบริการ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น).

ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2544 ก. **เอกสารโครงการไทยเที่ยวไทย และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายใต้มาตรฐาน มพช. (โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร)**. (อัดสำเนา)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. **การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

_____. 2543 ก. **ร่างรายงานขั้นสุดท้ายการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**.

สมิต สัชฌุกร. 2546. **การต้อนรับและบริการที่เป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น).

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรัสวดี อาสาสรรพกิจ. 2542. **การศึกษาเพื่อหาปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุนันท์ บุญวโรดม. 2543. **การปรับเปลี่ยนของธนาคารพาณิชย์ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ศึกษากรณี ธนาคารไทยพาณิชย์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารพัฒนา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุธัญญา ทองวิชิต. 2545. **ศักยภาพการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี**. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สุรเชษฎ์ เชษฐมาส. 2541. “วิสัยทัศน์การจัดการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ”. **รายงานการฝึกอบรมหลักสูตรการให้บริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ**. (อัดสำเนา)

สัมพันธ์ เตชะอธิก วิเชียร แสงโชติ มานะ นาคำ อกนิษฐ ป้องภัย. 2540. **การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน**. สถาบันวิจัยและพัฒนา. ขอนแก่น: เจริญวิทย์การพิมพ์.

อาทิตย์ ครหา. 2542. **การมีส่วนร่วมของราษฎร์ท้องถิ่นต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่แนวกันชน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง กรณี ตำบลระบำ อำเภอลานสกา จังหวัดอุทัยธานี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อำเภอวังน้ำเขียว. 2545. **แผนพัฒนาอำเภอวังน้ำเขียว ประจำปี 2545.** (อัดสำเนา)

_____. 2550. **สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว.** (Online) www.wangnamkheo.com/foresthill.htm. 15 ธันวาคม 2550.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อำเภอวังน้ำเขียว. 2550. **สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว.** (Online) http://www.wnk.go.th/map.php. 15 ธันวาคม 2550.

_____. 2550. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยววังน้ำเขียว**. (Online) http://www.amphoe.com/menu.php. 15 ธันวาคม 2550.

Murphy, P.E. 1985. **Tourism: A Community Approach**. London: Methuen.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถาม

ตัวอย่างที่……..

หมู่ที่.....

แบบสอบถามเกษตรกรที่ร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

****

คำชี้แจง :

แบบสอบถามนี้เป็นสวนประกอบของการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยคนในพื้นที่ อำเภอวังน้ำเขียว โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว

ตอนที่ 2 การิริเริ่มการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์หรือหัวหน้าครอบครัว

1. ชื่อ – นามสกุล.....ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา
   - ( ) 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ
   - ( ) 2. ประถมศึกษา
   - ( ) 3. มัธยมศึกษาตอนต้น
   - ( ) 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
   - ( ) 5. อนุปริญญา/ปวส.
   - ( ) 6. ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
4. ย้ายมาอยู่ในตำบลนี้เมื่อปีใด พ.ศ.....ย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านนี้เมื่อ พ.ศ.....
   ย้ายมาจากท้องที่ใด.....อำเภอ.....จังหวัด.....
5. ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน.....ปี
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบันมี.....คน
7. แรงงานในครอบครัวที่อายุเกิน 15 ปีขึ้นไปมี.....คน แต่ละคนช่วยดูแลรับผิดชอบอย่างไรบ้าง อธิบายในภาพรวมหรือสรุปบอกว่าทำอะไรกี่คน ช่วยกันตลอดปีหรือบางคนไม่ตลอดเพราะไป

   .....

   .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. รายได้หลักของครอบครัวมาจากอะไร

( ) 1. ทำนา ( ) 4. รับจ้างทั่วไป

( ) 2. ทำไร่ ( ) 5. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

( ) 3. ทำสวน ( ) 6. อื่น ๆ .....

9. รายได้รองลงไปมาจากอะไร

( ) 1. ทำนา ( ) 4. รับจ้างทั่วไป

( ) 2. ทำไร่ ( ) 5. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

( ) 3. ทำสวน ( ) 6. อื่น ๆ .....

10. รายได้ในปี 2552 ที่ผ่านมาประมาณ.....บาท

11. ที่ดินทำกินมีทั้งหมด.....ไร่

มี.....แปลง บ้านอยู่ในที่ดินแปลง.....ไร่

12. ลักษณะการถือครองที่ดินทำกิน

( ) 1. ของตนเอง ประมาณ……..ไร่

( ) 2. เช่า ……..ไร่

( ) 3. ของพ่อแม่ยังไม่ได้แบ่งให้ ประมาณ……..ไร่

( ) 4. อื่น ๆ .....

13. พืชผักที่ปลูกเป็นประจำ

13.1 พืชไร่ เช่น ข้าวโพด ปีละ.....ไร่

มันสำปะหลัง..... ไร่

ไม้ผลและไม้ยืนต้น..... ไร่

13.2 พืชผัก ผักธรรมดา.....ไร่

ผักปลอดสารพิษ..... ไร่

ไม้ดอกไม้ประดับ.....ไร่

13.3 เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงวัว.....ตัว

เป็ด ไก่.....ตัว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 2 การิริเริ่มการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. เริ่มครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.....
2. ทำไมจึงเริ่มเพราะได้แรงบันดาลใจจากใครหรือใครมาชักชวน ขอรายละเอียด

( ) 1. บิดา มารดา ( ) 5. ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน/กำนัน

( ) 2. สามี/ภรรยา ( ) 6. หน่วยงานเกษตร/ท่องเที่ยว

( ) 3. สมาชิกในครอบครัว ( ) 7. อื่น ๆ

( ) 4. เพื่อนบ้าน

อธิบายว่าเริ่มด้วยการเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมหรือให้บริการอะไร

……

……

3. พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ชมการปลูกพืชผัก/ไม้ผลอะไร.....ไร่

พืชผัก	เนื้อที่ประมาณ (ไร่)	ระยะเวลาที่มาเยี่ยมชม (ระบุเดือนหรือช่วงเดือน)
1.	.....	.....
2.....	.....	.....
3.	.....	.....
4.	.....	.....
ไม้ดอกไม้ประดับ		
1.	.....	.....
2.....	.....	.....
3.	.....	.....
4.	.....	.....

ปีที่แล้วยังเปิดสวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมหรือไม่ เปิด /ไม่เปิด

ถ้าเปิดขอทราบเหตุผลว่าทำไม.....

.....

ถ้าไม่เปิดขอทราบเหตุผลว่าทำไม.....

.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. พอจะทราบเหตุผลที่นักท่องเที่ยวสนใจเข้าชมว่าเพราะอะไร
   เหตุผลข้อที่ 1…….....…
   เหตุผลข้อที่ 2……
   เหตุผลข้อที่ 3…….....
5. ระยะทางจากตัวอำเภอวังน้ำเขียวถึงพื้นที่เกษตรที่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว.....กิโลเมตร
6. ถนนหรือทางเข้าสวน/ไร่/ฟาร์มของท่านนับจากถนนหลักของหมู่บ้านมีลักษณะอย่างไร
   ( ) 1. ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ( ) 3. ถนนลูกรังบดอัด
   ( ) 2.ถนนลาดยาง ( ) 4. ถนนดิน
7. ยานพาหนะ (รถ) ที่เข้าถึงสวน/ไร่/ฟาร์มของท่านได้เป็นชนิดใด
   ( ) 1. รถโดยสารประจำทาง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานหรือการเดินเท้า
   ( ) 2. รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานหรือการเดินเท้า
   ( ) 3. รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานหรือการเดินเท้า
   ( ) 4. รถจักรยานหรือการเดินเท้า
8. สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
   ( ) 1. มีปริมาณและความสะอาดของน้ำใช้ที่ให้บริการเพียงพอ
   ( ) 2. มีระบบไฟฟ้าให้บริการ
   ( ) 3. ระบบโทรศัพท์และการสื่อสารในแหล่งท่องเที่ยว
   ( ) 4. มีป้ายบอกทางในการเดินทางมาท่องเที่ยว
   ( ) 5. ความสะดวกจากการเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว
   ( ) 6. อื่น ๆ.....
9. ที่บ้านปัจจุบันให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวด้วยไหม
   ( ) ให้บริการ ปีที่ให้บริการ พ.ศ.....
   ( ) ไม่ให้บริการ (ถ้าไม่ข้ามไปถามข้อ 14)
10. การริเริ่มให้ที่พักครั้งแรกต้องลงทุนปรับปรุงที่พักเพิ่มห้องนอน.....ห้อง
    คิดเป็นเงิน.....บาท ปรับปรุงห้องน้ำคิดเป็นเงิน.....บาท
    ปรับปรุงด้านอื่น ๆ เพื่อให้ผู้มาพักมีความสะดวก เป็นเงิน.....บาท
    รวมแล้วต้องลงทุนครั้งแรกเป็นเงินประมาณ.....บาท
    และต้องใช้จ่ายปรับปรุงซ่อมแซมอีกประมาณ.....บาท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

11. สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหาให้นักท่องเที่ยวที่มาพัก.....
.....
.....

12. เจ้าของบ้านพอใจกับการให้บริการบ้านพักไหม

( ) พอใจ ( ) ไม่ค่อยพอใจ

ปัจจุบันคิดค่าบริการคนละ.....บาท วันละเท่าใด.....บาท

อัตรานี้รวมที่พักอย่างเดียว หรือที่พักและอาหาร ถ้าแยกอาหารคิดมื้อละ.....บาท

13. ปกติจะมีแขกมาพักในช่วงเดือนไหนของปี มาพักราวปีละ.....วัน

14. มีแขกที่มาพักซ้ำคือมาแล้วมาอีกหรืออย่างน้อยมาอีกหนึ่งครั้ง

( ) มี ( ) ไม่มี

15. ถ้ามีแขกบอกถึงความพอใจและชอบที่จะมาพักอีกอย่างไรบ้าง……
.....
.....

16. กิจกรรมที่ท่านร่วมกับการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวในปีที่แล้วและคาดว่าจะทำอีกในปีนี้ (2552) คือ

( ) พาแขกไปเที่ยวในตำบล สถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ

( ) ไปต้อนรับแขกเวลารถนำนักท่องเที่ยวมา

( ) ช่วยบริการเครื่องดื่มให้แก่นักท่องเที่ยว

( ) ขายของที่ระลึก (เช่น สัญลักษณ์ของอำเภอวังน้ำเขียว พวงกุญแจ และผักหรือดอกไม้)

( ) ขายอาหารให้กับนักท่องเที่ยว (ที่บ้านหรือจุดขายอาหาร)

( ) จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

( ) ไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว

17. คิดว่าจะปรับปรุงบ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาค้างแรมเพิ่มอีกไหม?

( ) คิด ต้องการจะปรับปรุงด้านไหน.....

( ) ไม่คิด เพราะ.....

18. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านทราบว่าใครเป็นผู้มีบทบาทที่สุดที่ทำให้ท่านเข้าร่วมให้บริการท่องเที่ยว ขอให้ใส่หมายเลข (1) (2) และ (3) ที่สำคัญตามลำดับ

( ) เพื่อนบ้าน

( ) ชุมชนระดับหมู่บ้าน

( ) ชุมชนระดับตำบล อบต.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

( ) ข้าราชการของอำเภอวังน้ำเขียว

( ) ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่ริเริ่มพานักท่องเที่ยว

( ) สื่อ และสิ่งพิมพ์ที่กล่าวขวัญถึงบรรยากาศการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว

19. มีประสบการณ์ในการติดต่อกับนักท่องเที่ยวท่านเห็นว่า การที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมสองตำบลเป็นผลดีต่อคนในพื้นที่อย่างไร.....

.....

และส่วนที่นักท่องเที่ยวทำความเสียหาย หรือเป็นผลเสียต่อชุมชนในพื้นที่ มีอะไรบ้าง

.....

.....

และควรแก้ไขอย่างไร.....

.....

และใครเป็นผู้ควรแก้ไข.....

.....

20. ในแหล่งท่องเที่ยวของท่านมีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวโดยวิธีใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ไม่มี ( ) 4. มัคคุเทศก์

( ) 2. ป้ายบอก ณ ศูนย์บริการลูกค้าหรือทางเข้า( ) 5. มีเอกสารประกอบการบรรยาย

( ) 3. มีป้ายบอกเป็นระยะ ๆ ในแต่ละจุด ( ) 6. อื่น ๆ .....

21. ตั้งแต่มีการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีหน่วยงานใดมาให้ความรู้และให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของคนนอกพื้นที่ เข้ามาในพื้นที่ไหม?

( ) 1. ไม่มี

( ) 2. ถ้ามี มาจากไหน? หน่วยงานใด

.....

.....

22. ท่านเคยรับการอบรมไหม?

( ) 1. ไม่เคย

( ) 2. เคย ถ้าเคยเป็นประโยชน์ไหม?.....

.....

ประโยชน์อย่างไร.....

.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการให้บริการการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในการให้ข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นาสกุล	นายมนต์ชัย สมบูรณ์พงษ์
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 16 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2523
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ประวัติการทำงาน	2546-2548 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (นักวิชาการสิ่งแวดล้อม) 2548-2551 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (นักวิชาการสิ่งแวดล้อม) 2552 บริษัทโตโยต้ามหานคร (พนักงานอะไหล่)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์